

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Orta Öğretim Sosyal Alanlar Anabilim Dalı
Tarih Eğitimi Bilim Dalı

Temettuat Defterlerine Göre Eceabad Nahiyesi (1840)

Erkan ÖZAVCI
(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Danışman
Doç. Dr. Şerif KORKMAZ

Çanakkale
Ocak- 2016

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “**Temettuat Defterlerine Göre Eceabad Nahiyesi (1840)**” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

24/01/2016

Ekran ÖZAVCI

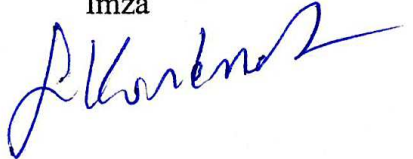

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Erkan ÖZAVCI tarafından hazırlanan çalışma, 29.01.2016 tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: 10104999

	Akademik Unvan	Adı SOYADI	İmza
Danışman	Doç. Dr.	Şerif KORKMAZ	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Ahmet ESENKAYA	
Üye	Yrd. Doç. Dr.	Volkan MARTTİN	

Tarih: 29.01.2016

İmza:

Doç. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Eceabad şehri, Çanakkale Boğazının Avrupa kıyısında yer alan önemli bir yerleşim yeridir. Türklerin Rumeli'ye ilk geçiş noktalarından birisi de Eceabad'dır. Tanzimat Fermanının getirdiği yenilikler ilk defa bu bölgede uygulanmıştır. Bu tezde kaynak olarak 16071 ve 16072 numaralı iki Temettuat defteri kullanılmıştır. Temettuat defterlerinde, 19. yüzyıl sosyal ve iktisat tarihi için çok kıymetli bilgiler bulunmaktadır. İncelediğimiz dönemde Eceabad, Gelibolu Kazası içerisinde bir nahiye merkezidir. Nahiyede 16 Müslüman ve 2 Gayrimüslim köy bulunmaktadır. Müslüman köylerde 1112 hane, 1522 erkek nüfus ve 3044 tahmini nüfus bulunmaktadır. Rum köylerde ise 788 hane, 1975 erkek nüfus ve 3950 tahmini nüfus vardır.

Bu tez giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında temettuat defterleri, Eceabad nahiyesinin coğrafyası ve tarihi, tezin amaç ve yöntemi verilmiştir. Birinci bölümde, Eceabad nahiyesinin nüfus yapısı incelenmiştir. İkinci bölümde, Eceabad Nahiyesinin, işgücü dağılımı, esnaf grupları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, toprak, servet dağılımları ve vergi ele alınmıştır.

Eceabad nahiyesinde tarımsal faaliyetler yoğundur. Nahiyede, 53359 dönüm bağ, bahçe, tarla, mera arazisi bulunmaktadır. Hanelerin sahip oldukları tarlaların büyük çoğunluğu 1-60 dönüm arasındadır. Nahiyede hayvan sayısı ve çeşitliliği azdır. Hayvancılık tarımı desteklemek amacıyla yapılmaktadır. Çift sürme ve yük taşıma işlerinde büyükbaş hayvanlardan yararlanılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri yoğun değildir. Eceabad nahiyesi, esnaf ve ticaret faaliyetleri yetersizdir. Hanelerin servetlerinin büyük kısmını araziler oluşturmaktadır. Nahiyede yaşayanlardan salyane, vergi-yi mahsusa ve cizye gibi vergiler alınmaktadır. Servet, gelir ve vergi miktarları açısından Müslüman ve

Gayrimüslimler arasında benzerlikler bulunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Tanzimat, Eceabad, Temettuat, Sosyo-Ekonomik Yapı.

ABSTRACT

Eceabad is an important settlement which is situated on the European shores of the Dardanelles. It is also one of the first crossing point of Turks to Rumelia. The Tanzimat innovations have been applied in this region for the first time.

This thesis, two Temettuat book are used as the source which are numbered 16071 and 16072. Temettuat the book has valuable information for social and economic history of 19th century. In period under examination Eceabat was a center of the township in Gallipoli. There were 16 Muslim and two non-Muslim villages the township. In Muslim villages there were 1112 households, 1522 are males and estimated population was 3044. In the Greek village there were 788 households, 1975 are males and estimated population was 3950.

This thesis consists of three sections and an introduction. In the introduction is given geography and history of Eceabad and method of the thesis. In the first part, the structure of the Eceabad and Its population is examined. In the second part, labor of Eceabad distribution, tradesmen groups are discussed. In the third section, land, wealth distribution and taxes are discussed.

In the township of Eceabad agricultural activities is intense. In the township there are 53359 acres of vineyards, orchards field and grazing land. The vast majority of the fields of households that they have between 1-60 acres. Animal husbandry are carried out to support agriculture. In plowing and freight transport business bovine animals are utilized. Sheep farming activities are not intense.

The township of Eceabad are insufficient in tradesman and trade activities. Household of wealth is composed of a majority of the land. Those living in the township, salyane, vergi-yi mahsusa and jizya taken as taxes. There are similarities between income and tax amounts for Muslims and non-Muslims in wealth.

Keywords: Tanzimat, Eceabad, Temettuat, Socio-Economic Structure.

ÖNSÖZ

Eceabad bölgesi, Türklerin Rumeli'ye ilk geçiş noktaları arasında yer almaktadır. Tanzimat Fermanının getirdiği yenilikler ilk defa bu bölgede uygulanmıştır. Bu yeniliklerden birisi olan temettuat sayımları da ilk defa bu bölgede yapılmıştır.

Bu tezde, 1840 temettuat defterlerine göre Gelibolu kazasına bağlı Eceabad nahiyesi ele alınmıştır. Eceabad nahiyesiyle ilgili olarak Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan 16071, 16072 numaralı temettuat defterleri kullanılarak kazanın üretim yapısı, tarımsal işletmelerinin nitelikleri, gelir kaynakları, vergiler gibi ekonomik ve sosyal hayat hakkında önemli bilgiler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında temettuat defterleri, Eceabad nahiyesinin coğrafyası ve tarihi, tezin amaç ve yöntemi verilmiştir.

Birinci bölümde, Eceabad nahiyesinin nüfus yapısı incelenmiştir. Hane yapıları, faal erkek nüfus, nüfusun yaş ortalaması, hane reislerinin eşkalleri, şahıs adları, unvan ve lakaplar ele alınmıştır.

İkinci bölümde, Eceabad Nahiyesinin, işgücü dağılımı, esnaf grupları ele alınmıştır. Üçüncü bölümde ise, toprak, servet dağılımları incelenmiştir. Müslim ve Gayrimüslim hanelerden alınan vergiler de yine bu bölümde yer almaktadır.

Osmanlıca derslerine olan ilgim sebebiyle beni bu çalışmaya yönlendiren, bilgi birikimi ve desteğiyle tezde karşılaştığım tüm zorlukları aşmamda çok büyük yardımları olan çok değerli danışman hocam Doç. Dr. Şerif Korkmaz'a, bu çalışmanın oluşmasında teknik ve moral desteğini sürekli bana hissettiren ve ayrıca tez jürimde yer alan çok değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Ahmet Esenkaya'ya, tez jürimde yer alan değerli hocam Yrd. Doç. Dr. Volkan

Marttin'e, çok değerli hocam ve Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü Doç. Dr. Salih Zeki Genç ile bana emeği geçen tüm hocalarıma teşekkürü borç bilirim.

Son olarak tez çalışmaları sırasında bana büyük anlayış ve sabır gösteren sevgili eşim ve kızlarıma minnettarım.

Çanakkale-2016

Erkan ÖZAVCI

İÇİNDEKİLER

Özet	II
Abstract	IV
Önsöz	VI
İçindekiler	VIII
Kısaltmalar Listesi.....	XI
Tablolar Listesi	XII
GİRİŞ.....	1
TEMETTUAT DEFTERLERİ.....	1
Temettuat Defterlerinin İçeriği ve Önemi.....	1
Eceabad Temettuat Defterlerini Genel Özellikleri.....	2
ECEABAD KAZASININ COĞRAFYASI VE TARİHİ.....	3
Eceabad'ın Coğrafyası.....	3
Eceabad'ın Tarihi.....	3
Eceabad'ın İdari Yapısı.....	8
TEZİN AMACI VE YÖNTEMİ	9

BÖLÜM I: ECEABAD NAHİYESİNİN NÜFUS YAPISI

Nüfusun Mahalle ve Köy Arasında Dağılımı.....	11
Mahalle.....	11
Köyler	13
Hane Yapıları.....	15
Faal Erkek Nüfusun Dağılımı.....	15

Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı.....	18
Erkek Nüfusun Yaş Ortalaması.....	21
Hanelerdeki Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı.....	25
Hane Reislerinin Eşkali.....	28
Şahıs Adı, Unvan ve Lakaplar.....	31
Şahıs Adları.....	31
Unvan ve Lakaplar.....	34

BÖLÜM II: MESLEKLER VE ESNAF GRUPLARI

İşgücü Dağılımı.....	36
Nüfusun Mesleki Dağılımı.....	36
Eceabad'da Bulunan Esnaf Grupları.....	39
Nakliye Alanında Çalışan Esnaf.....	40
Gıda Üreten ve Satan Esnaf.....	41
Tekstil-Dokuma ile ilgili Esnaf	41
Alıp- Satıcı Esnaf	42
İnşaat/Yapı İşlerinde Çalışan Esnaf.....	43
Hizmet Üreten Esnaf.....	43
Mal ve Alet İmal Eden Esnaf.....	44
Şehirdeki Dükkanlar.....	44

BÖLÜM III: TOPRAK, SERVET VE VERGİ DAĞILIMI

Tanzimat Dönemi Tarım ve Ziraat.....	46
Toprak Dağılımı.....	47
Tarım İşletme Tipleri ve Büyüklükleri.....	48
Emlak Değerleri.....	52
Hanelerin Sahip Oldukları Toplam Servet ve Dağılımı.....	55
Hayvancılık.....	58
Büyükbaş Hayvancılık.....	59
Küçükbaş Hayvancılık.....	61
Arıcılık.....	62
Vergiler.....	63
Salyane Vergisi.....	64
Vergi-yi Mahsusa.....	66
Cizye Vergisi.....	68
SONUÇ.....	71
KAYNAKÇA.....	72
EKLER.....	76

KISALTMALAR LİSTESİ

BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
Çev.	: Çeviren
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
DTCFD	: Dil Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Ed	:Editör
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
ML. VRD. TMT.	: Maliye Varidat Muhasebesi Temettuat
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TTK	: Türk Tarih Kurumu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Hane ve Erkek Nüfus Sayısı/ Müslüman Köyler.....	14
Tablo 2: Hane ve Erkek Nüfus Sayısı/ Eceabad ve Köyler.....	15
Tablo 3: Faal Nüfus Dağılımı/ Müslüman Köyler.....	16
Tablo 4: Faal Nüfus Dağılımı/ Maydos ve Kirte Köyleri.....	17
Tablo 5: Faal Nüfus Dağılımı/ Eceabad Genel.....	18
Tablo 6: Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı/ Müslüman Köyler.....	19
Tablo 7: Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı/ Maydos ve Kirte.....	20
Tablo 8: Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı/ Eceabad Genel.....	20
Tablo 9: Erkek Nüfusun Yaş Ortalamaları/ Müslüman Köyler.....	21
Tablo 10: Erkek Nüfusun Yaş Ortalamaları/ Maydos ve Kirte.....	22
Tablo 11: Erkek Nüfusun Yaş Ortalaması/ Eceabad Genel.....	22
Tablo 12: Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/ Köyler.....	23
Tablo 13: Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/ Gayrimüslim...	24
Tablo 14: Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/ Genel.....	24
Tablo 15: Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/ Köyler.....	26
Tablo 16: Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/ Gayrimüslim.....	27
Tablo 17: Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/ Genel.....	28
Tablo 18: Hane Reislerinin Boy Özellikleri/ Müslüman.....	29
Tablo 19: Hane Reislerinin Yüz Şekilleri/ Müslüman.....	29
Tablo 20: Hane Reislerinin Boy Özellikleri/ Gayrimüslim.....	30
Tablo 21: Hane Reislerinin Yüz Şekilleri/ Gayrimüslim.....	30
Tablo 22: Hane Reislerinin Adları/ Müslüman.....	32
Tablo 23: Hane Reislerinin Adları/ Gayrimüslim.....	34
Tablo 24: Hane Reislerinin Meslekleri/ Müslüman.....	37

Tablo 25: Hane Reislerinin Meslek Dağılımları/ Gayrimüslim.....	38
Tablo 26: Eceabad'daki Dükkan Sayıları.....	45
Tablo 27: Ziraat Yapılan Ekili Arazinin Dağılımı/ Müslüman.....	47
Tablo 28: Ziraat Yapılan Ekili Arazinin Dağılımı/ Gayrimüslim.....	47
Tablo 29: Hane Reislerine Ait Arazilerin Büyüklükleri/ Müslüman Köyler.....	49
Tablo 30: Hane Reislerine Ait Arazilerin Büyüklükleri/ Gayrimüslim.....	49
Tablo 31: Toprağın Kullanım Alanları İtibarıyla Dağılımı/ Köyler.....	50
Tablo 32: Toprağın Kullanım Alanları İtibarıyla Dağılımı/ Gayrimüslim.....	52
Tablo 33: Emlakların Kıymeti/ Kuruş/ Müslüman Köyler.....	53
Tablo 34: Emlakların Ortalama Fiyatları/ Müslüman Köyler.....	54
Tablo 35: Emlakların Değerleri/ Gayrimüslimler.....	55
Tablo 36: Hanelerin Servet ve Gelir Kaynakları/ Müslüman.....	56
Tablo 37: Hanelerin Servet ve Gelir Kaynakları/ Gayrimüslim.....	57
Tablo 38: Hayvanların Hasılat Tarifesi.....	58
Tablo 39: Köylerdeki Büyükbaş Hayvanların Tür ve Sayıları/ Baş/ Müslüman Haneler.....	59
Tablo 40: Hayvan Miktarı/ Gayrimüslim.....	60
Tablo 41: Küçükbaş Hayvanların Tür ve Sayıları/ Baş/ Müslüman Köyler.....	61
Tablo 42: Küçükbaş Hayvan Miktarı/ Baş/ Gayrimüslim.....	62
Tablo 43: Arı Kovanı Sayısı/ Adet/ Müslüman Köyler.....	63
Tablo 44: Salyane Vergisi Dağılımı/ Kuruş/ Müslüman Köyler.....	65
Tablo 45: Salyane Vergisi Dağılımı/ Kuruş/ Gayrimüslim.....	66
Tablo 46: Vergi-yi Mahsusa Dağılımı/ Kuruş/ Müslüman Köyler.....	67
Tablo 47: Vergi-yi Mahsusa Dağılımı/ Kuruş/ Gayrimüslim.....	68
Tablo 48: Ödeme Gücüne Göre Cizye Dağılımı.....	69

GİRİŞ

TEMETTUAT DEFTERLERİ

Temettuat Defterlerinin İçeriği ve Önemi

Maliye Vâridât Kalemi defterlerinden olan temettuât defterleri, 1988'de kataloglanarak araştırmacılara sunulmuştur. Dokuz katalog içinde 17.747 defter mevcuttur. Bu defterlerin büyük kısmı 1845'te yapılan sayımlara aittir. Çok az sayıda olmak üzere 1840'ta yapılan tahrirlere ait defterlere de rastlanmaktadır. Bu kayıtlarda her mahalle ve köy için ayrı bir defter tutulmuştur. Sayfanın tepesinde sırasıyla eyalet-sancak-kaza yazıldıktan sonra mahallenin ya da köyün adı kaydedilmiştir. Temettuât sayımları, muhtar ve köy imamları gibi mahallî idareciler tarafından yapılmıştır. Gayrimüslimler sayımı ise kocabaşılarla papazların sorumluluğu altında yapılmıştır. XV. ve XVI. yüzyıllarda tutulmuş olan tahrir defterlerinden çok daha mükemmel ve teferruatlı bilgi veren temettuât defterleri, XIX. yüzyıl sosyal ve iktisat tarihi kaynağı olarak pek kıymetli bilgiler ihtiva etmektedir (Kütükoğlu,1995, s.396-412).

Hane esası üzerine yapılan bu sayımlarda yer alan bilgiler dört grupta toplanabilir.

1-Mükellef kişilik bilgileri:

a. Hane sahibinin ismi,

b. Unvanı ve mesleği.

2-Menkul ve gayrimenkul servet:

a. Mükellefin sahip olduğu veya tasarrufunda bulunan ekili veya nadasa bırakılmış tarlanın, bahçenin, bağ ve çayırın dönüm olarak miktarı. Ayrıca kira ile tutulan ya da kiraya verilen toprakların dönüm olarak miktarı ve kimden kiralandığı ya da kime kiraya verildiği.

b. Hane sahibinin küçük ve büyükbaş hayvanlarının cins ve miktarı.

c. Değirmen, dükkan, boyahane, debbağhane, kışlak vb gayrimenkul servetin sayısı ve birim büyüklüğü

3-Gelirler:

a. Mükellefin sahip olduğu veya tasarrufunda bulunan yukarıda sayılan her bir menkul veya gayrimenkul servetin bir yıl içinde sağladığı hâsılat veya kira geliri.

b. Hane reisinin ve diğer hane üyelerinin esnaflık, ticaret veya emek faaliyetlerinden sağladığı gelirler.

4-Vergi ödemeleri:

a. Bir yıl içinde mükellef hane reisi tarafından ödenen bir tür gelir vergisi olan “vergü-yi mahsusa”nın kuruş olarak miktarı.

b. Gayrimüslim hane reisinin ve diğer aile üyelerinin ödemekle yükümlü olduğu cizyenin a’la, evsat, edna olarak türü ve sayısı.

c. Aynen ödenen aşar vergisinin ürün olarak nevi, miktarı ve para olarak karşılığı

d. Nakden ödenen aşar ve rüsumun para olarak değeri (Güran, 2000, s.77-78).

1840 sayımları muhassıllar denetiminde başlamış ve devam eden sayımlar ile verginin, adil ölçüler içerisinde tarh ve tahsili mümkün olamamıştır. 1844-45 tarihli sayımı öncekinden ayıran en önemli husus kişinin sahip olduğu menkul ve gayrimenkul mallarının 1844 gerçek geliriyle 1845 yılı tahmini gelirinin verilmesidir. Daha önceki sayımda sahip olunan menkul ve gayrimenkul malların kıymetleri veriliyordu (Öztürk, 2003, s. 289).

Eceabad Temettuat Defterlerini Genel Özellikleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivinde bulunan ML. VRD. TMT. 16071 numaralı Eceabad temettuat defteri 24x64 ebatlarında 62 varak olup toplam 124 sayfadır. Defterin 1, 80-84, 110-

120, 123,124 sayfaları boştur. Tahririn başlangıç tarihi 1256'dır. Tahrir Maydos'dan başlamaktadır. Defterin başlangıcında "*Maydos ve Kirte karyelerinin emlak defteri, 1256 tanzim olunmuştur*" ibaresi yer almaktadır.

ML. VRD. TMT. 16072 numaralı Eceabad Temettuat defteri 24x63 ebatlarında toplam 98 varak 196 sayfadır. Defterin 1, 19-22, 36-42, 50-52, 58-60, 154-157, 185-192, 194-196 sayfaları boştur. Defterin 151 sayfası dolu, 45 sayfası ise boştur. Defterin kapağında "*Eceabad Nahiyesinin Havi Olduğu Kurâların Emlak Defter, 1256 tanzim olunmuştur*" ibaresi bulunmaktadır.

ECEABAD KAZASININ COĞRAFYASI VE TARİHİ

Eceabad'ın Coğrafyası

Eceabad, Çanakkale İlinin Trakya kesiminde yer alan iki ilçesinden biridir. Gelibolu yarımadasının güney kesiminde yer alan ilçenin üç yanı denizlerle çevrilidir. İl toprakları, yükseltisi fazla olmayan tepelerle kaplıdır (Yurt Ansiklopedisi, 1982, s.1886). Yüzölçümü 490 km² olan Eceabat ilçesi Doğuda Gelibolu ilçesi, Güneyde Çanakkale boğazı, batı ve kuzeyde de Ege deniziyle çevrilidir. Gelibolu Yarımadasında yer alan ilçe topraklarındaki başlıca yükseltiler Yeşiltepe olarak anılan Yassitepe (372m) Kocaçimen Tepesi (303m) ve Alçıtepe'dir (219 m). İlçenin yüzey şekillerini yüksekliği 400 m'yi bulmayan tepelik alanlar, bu alanlardan inen küçük çaylar ve bu çaylar boyunca uzanan ya da tepelikler arasında yer alan küçük ve dar düzlükler oluşturur. Gerek Çanakkale boğazına, gerek Ege'ye bakan kıyılarında birçok doğal kumsal ve plaj vardır. (Türkiye İller Ansiklopedisi, 2005, s.279).

Eceabad'ın Tarihi

Çanakkale Boğazı ve kıyıları tarihin çok erken dönemlerinden günümüze kadar çeşitli tarihî olaylara sahne olmuş ve kıyılarında dönemlerine göre Truva, Dardanos, Abydos, Sestos,

Lampsakos gibi çok önemli şehirler kurulmuştur. Şunu da hatırlamak gerekir ki klasik İlkçağ medeniyeti Ege denizi kıyılarında yerleştiği sıralarda ve henüz İstanbul önem kazanmadan önce Çanakkale Boğazı kıyıları İstanbul Boğazı'ndan daha fazla bir canlılığa sahipti. Ege denizi kıyılarına yerleşmiş bulunan insanların denizciliğe başlamaları ve deniz yollarını kullanarak çeşitli yerlerde ticaret kolonileri kurmak istemeleri Çanakkale Boğazı'nın önemini arttıran ilk olaylardır. Anadolu'nun Batı kesimleri Lidya Devleti'nin elinde iken Çanakkale Boğazı kıyıları da Lidya egemenliğinde idi (Tuncel,1993, s.200).

Stratejik konumu nedeniyle Eceabat'ta eski çağlardan bu yana pek çok yerleşme kurulmuştur. Yöreye ilk yerleşenlerin Traklar olduğu bilinir. Ayrıca Miletoslu Phokaialı (Foça) ve Lesboslu (Midilli) göçmenlerin de buraya yerleştiği sanılmaktadır. Bu yerleşimlerin başlıcaları bugünkü Eceabat kasabasının üzerinde kurulmuş olan Madytos, kasabaya 4 km uzaklıktaki Yalova köyünde bulunan Sestos, Kilitbahir köyündeki Kynossema ve Bigalı kalesi yöresinde İdaion'dur. Sestos kentinin adı ilk olarak Homeros'un şiirlerinde geçer (Türkiye İller Ansiklopedisi, 2005, s. 280).

Madytos, İ.Ö 479'da, Sestos ise İ.Ö 478 de Atina'ya bağlandı. M.Ö 5. Yüzyılda yaşamış olan ünlü Yunan komutan ve devlet adamı Kimon'un M.Ö 465 yılında Gelibolu yarımadasını ele geçirmesiyle birlikte Maydos yerleşmesi de Attika Delos birliğinin üyesi olarak Atina idaresi altına girmişti. Daha sonra ise M.Ö 411 de Peloponnes savaşında Atina donanmasına liman hizmeti vermiştir (Sazcı, 2008, s.4).

Milâttan önce VI. yüzyılın ortalarında Lidya Kralı Krezüs Persler tarafından mağlûp edilince Çanakkale Boğazı kıyılarındaki hâkimiyet de İranlıların eline geçti ve boğaz üzerinde İran-Yunan rekabeti başladı. Bu ikisi arasında meydana gelen ve Med harpleri adı verilen savaşların önemli olayları Çanakkale Boğazı kıyılarında meydana geldi. Pers Hükümdarları

Dârâ ve Serhas Yunanistan'a hücum ederken Çanakkale Boğazı'ndan geçtiler, dönüşlerinde yine bu yolu kullandılar. Milâttan önce 479 yılından sonra da Çanakkale Boğazı kıyıları Atina'nın hâkimiyetine girdi. Daha sonraki yıllarda vuku bulan Peloponez harpleri sırasında boğaz kıyıları Atina ile Isparta arasında rekabet sahası haline geldi (Tuncel,1993, s.200).

Bütün dünyayı fethetmek düşüncesiyle sefere çıkan Büyük İskender milâttan önce 334 yılında Çanakkale Boğazı'nı geçerek Anadolu'ya girdi ve bir yıl sonra da boğaz kıyılarında İskender'in hâkimiyeti kesinleşti. Yöre İ.Ö 334'te bütünüyle İskender ordularının eline geçti. Makedonyalıların denetiminde kalan Madytos İ.Ö 206'da Selevkoslar'ın egemenliğine geçti (Türkiye İller Ansiklopedisi, 2005, s. 280).

Ünlü coğrafyacı Strabon yazdığı coğrafya kitabında," Avrupa ile Asya'yı ayıran ve Kserkses tarafından köprüyle aşılmış olan Heptasladiion buradadır. Köprü'nün kurulduğu Europa, denize doğru en dar çıkıntısını oluşturur ve ince, uzun bir yarımada şeklindedir. Köprü'nün yeri, Abydos'un karşısındadır. Abydos ve Sestos limanları birbirlerinden yaklaşık olarak 30 stadion uzaklıktadır. "İki kent arasında boğaz üzerinden bir çizgi çekilirse köprü uzunluğu kısadır." diye anlatır (Strabon, 2000, s.107). Roma imparatorluk döneminde Maydos, Sestos'un yerini almaya başladı. Önce bir psikopozluk oldu ve daha sonra da Thrakya Chersonest'nin limanı olmuştur. 1354 yılında da Türklerin kontrolü altına girmiştir (Sazıcı, 2008, s.4).

İskender'in ölümünden sonra boğaz kıyıları onun mirasçıları arasında elden ele geçti. Milâttan önce 191 yılında Anadolu'ya ulaşan Romalılar Çanakkale Boğazı kıyılarına da hâkim oldular. Daha sonra Çanakkale Boğazı Bizans'a giden deniz yolu üzerinde önemli bir merhale ve gümrük işlem yeri olarak önem kazandı. Haçlı seferleri sırasında da Çanakkale Boğazı önemli bir sefer yolu rolünü oynamıştır. Deniz ticaretiyle meşgul olan Venedik,

Cenova ve Piza gibi İtalyan devletleri bu seferler sırasında Çanakkale Boğazı'ndan faydalanmak için birbirleriyle rekabete girdiler. (Tuncel,1993, s.200).

Türklerin bu bölgeye gelişleri Karasi Beyliği döneminde hızlanmıştır. Bu beylik, XIV. yüzyıl başlarında Balıkesir havalisi ve Çanakkale taraflarında kurulmuştur. Beylik döneminde Karasi Bey, Moğollardan kaçarak kendisine iltica edenleri ve Ece Halil kumandasıyla Dobruca'dan gelen Sarı Saltuk Türkmenlerini, kendi arazisine yerleştirmek suretiyle bu bölgede Türk nüfusunu artırmıştır (Uzunçarşılı, 1991, s. 78).

Karasi, Anadolu Selçuklu Devleti'nin çökmesinden sonra uç beyleri tarafından kurulan küçük devletlerden biri olup adını kurucusu Karesi (doğrusu Karası) Bey'den alır. XIII. yüzyılın sonu ile XIV. yüzyılın ilk yarısında Kuzeybatı Anadolu'da hüküm süren, Karesi Beyliği, bulunduğu mevki açısından hem kara hem de deniz devleti olma özelliğinden dolayı önem taşımaktaydı. Beylik, 40.000 atlı askerden oluşan bir kara ordusuna ve etkili bir donanmaya sahipti. Karesi Beyliği'nin denizcilikteki ileri seviyesi Osmanlı bahriye teşkilâtı için bir kaynak ve örnek teşkil etmiştir denilebilir. Karesi Beyliği'nin tarih sahnesinden çekilmesi ve yerini Osmanlı Beyliği'ne bırakması, Osmanlılar için askerî ve siyasî genişleme açısından önemli bir merhale teşkil eder. Süleyman Paşa, Rumeli'ye geçişinin gerek hazırlık döneminde gerekse gerçekleşmesi sırasında Karesi ümerasının büyük yardım ve desteğini görmüştür (Günel, 2001, s. 488-489).

Ece Bey (öl. 1312) Trakya ve Balkanlar'da faaliyet gösteren ilk Türkmen reislerinden olup kaynaklarda Ece Halil veya Halil Ece adıyla zikredilmektedir. Efsanevî rivayetler dışında Ece Halil'in kimliği ve menşei hakkında bilgi yoktur. Bizans kaynaklarına göre Ece Halil, Katalanlar'ın Trakya'da Bizans aleyhine sürdürdükleri faaliyetleri önlemek için İmparator II. Andronikos tarafından bu bölgeye gönderilen Türkopoller'in (Bizans hizmetindeki

Hıristiyanlaşmış Türkler) reisi idi. Muhtemelen 1312 yılı sonunda Gelibolu'da cereyan eden savaş neticesinde Ece Bey ve idaresi altındaki Türkmenler kılıçtan geçirildiler. Ece Bey teslim olmamak için âni bir çıkış hareketi yapmışsa da kendisiyle birlikte çok sayıda arkadaşı hayatını kaybetmiş, yanındakilerden çok azı karşı kıyıdaki Karesi Beyliği arazisine geçebilmiştir. Bugün Çanakkale'deki Halil-ili, Lâpseki'nin güneyindeki Saltık Limanı ve Kemer civarındaki Şah Melik Limanı gibi yerler Trakya'da mücadele eden bu Türkmen beylerinin adıyla anılmaktadır. Bir kısım Osmanlı kaynaklarında Ece Bey hakkında verilen bilgiler dikkatle kullanılmalıdır. Karesi Bey, daha sonra Süleyman Paşa'nın hizmetine giren ve Gelibolu'nun fethinde görev alan Ece Bey'in Ece Halil değil, Âşıkpaşazâde'nin zikrettiği Yâkub Ece olması ihtimali daha kuvvetli görünmektedir. Âşıkpaşazâde, Yâkub Ece tarafından Gelibolu'da fethedilen sahaya Eceabat denildiğini, onun Gelibolu'da vefat ederek orada gömüldüğünü kaydetmektedir (Günel, 1998, s.379-380).

Karasi Beyliği topraklarının Sultan I. Murad tarafından 1360 yılında Osmanlı topraklarına kesin olarak katılmasıyla Çanakkale yöresi Osmanlı idaresine geçmiş oldu (Tuncel, 1993b, s. 197). Osmanlı idaresi altında Rumeli'de yerleşme ve Trakya fetihlerinde, Karesi beyleri hizmetinde akın yapan Ece Bey, Evrenos Gazi, Hacı İlbeyi gibi Karasi gazileri öncülük edeceklerdi (İnalcık, 2009, s. 47).

Evliya Çelebi, Maydos kasabasının özelliklerini anlatırken şöyle demektedir; *“Gelibolu hâkinde leb-i deryâda hâkimi subaşıdır. Leb-i deryâda sekiz yüz musanna‘ kiremit örtülü kat-ender-kat sarây-ı âlî-misâl kefere evleri var, gözler kamaşır, zîrâ bu kasaba kâfirleri cümle İslâmbo(l)] evlerin binâ eden üstâd-ı kâmil dülger kefereleri bunda sâkinlerdir kim Maydos dülgeri Rûm'da meşhûr olduklarından her birinin bedhâneleri ibret-nümâ binâlardır. Bunda aslâ hâkiminden gayrı müslim yokdur ve kenîseleriyle bâğları çokdur.*

Anıniçün Maydos şarâbı meşhûr ve kasaba hâricinde yel değirmenleri ve rakık ve beyâz unları ve dilber muğpîçe Urûm gulâmları olur. Anda bir gece bir sohbet-i âlî edüp, andan yine semt-i yıldıza gidüp, (Evliya Çelebi, 2001, s.150).

Eceabad yakın çevresinde bulunan kaleleriyle ünlüdür. Bugün Kilidbahir adıyla anılan kale Çanakkale Boğazı'nın Rumeli yakasında deniz geçişini kontrol altında tutmak üzere Kal'a-i Sultâniyye'nin karşısında Fâtiht Sultan Mehmed tarafından yaptırılmıştır.. Dönemin tarihçilerinden Tursun Bey, İstanbul'un fethinin ardından boğazın en dar yerinde Eceovası denilen mevkide karşılıklı iki kale yapıldığını, birine Kilîdü'l-bahr, diğerine Sultâniye adının verildiğini ve bu kalelere toplar konulduğunu yazar. Kritovulos ise (Kiritoboulos) 867 (1463) yılı olaylarından bahsederken Gelibolu ve Bolayır valisi ve donanma kumandanı Yâkub Bey'in bu kalelerin inşasıyla görevlendirildiğini, 869 (1464-65) yılı olaylarını anlatırken de inşaatın tamamlanmış olduğunu belirtir (Eyice, 2002, s. 22-23).

İdari Yapısı

Osmanlılar Çanakkale ve çevresini hâkimiyetleri altına alınca bölgede iki önemli sancak teşkilatı kurdular. Bugün yaklaşık olarak Çanakkale ili sınırlarına karşılık gelen bu sancaklar güneyde Biga ve kuzeyde Gelibolu sancaklarıdır (Çelik, 2008, s. 634).

Eceovası nahiyesinde 1475 yılında raiyyet ile meskûn köy yoktu. Nahiye esasen piyade-müsellem köylerinden meydana gelmekteydi. Sadece nahiyenin merkezi olan Maydos köyü ile Gelibolu yarımadasının en güneyinde yer alan Kirte köyleri kürekçilerle meskun bulunuyordu. 1475'te Maydos'ta 102 kürekçi kayıtlı idi. (Sezgin, 1998, s.167).

Osmanlı döneminde Eceabat Gelibolu sancağı içerisinde yer almıştır. Gelibolu fetihten sonra bir sancak ve sancak merkezi olduğu gibi Rumeli'nin ilk Paşa sancağı da olmuştu. Daha sonra bir denizcilik idare merkezi olarak şöhret kazandı. Osmanlı donanmasının başındaki

kaptan-ı deryâ burayı merkez edinmişti. 1518'de sancak Gelibolu, Keşan, Malkara, Limni, Taşöz, Eceovası, İmroz ve Semadirek'ten ibaretti. Gelibolu 1533'te Hayreddin Paşa'nın kaptan-ı deryâ oluşu ve Cezâyir-i Bahr-i Sefîd eyaletinin kuruluşundan sonra buranın merkez sancağı oldu. XVI. yüzyılın ikinci yarısında sancağa İpsala ve Gümülcine bağlanmıştı (Emecen, 1996, s.1-6).

Eceovası nahiyesinin 1569'daki köy sayısı 21 adettir. Bu köylerde nüfus yoğunluğu oldukça fazladır. Bu köyler şunlardır: Alpeden-i büyük, Alpeden-i küçük, Anafarta-i büyük, Anafarta-i küçük, Bahşi, Behram-ı büyük, Behram-ı küçük, Bigalı-i büyük, Ilgarderesi, Karainebeyli, Keçili, Kirte, Kocadağlı, Kum, Kurucadere, Maydos, Sarı Mustafalı, Sivli, Tursun, Uzun Hızırlı, Yalakova (Sezgin, 1998, s. 171).

İncelediğimiz dönemde Eceabad, Gelibolu Kazası içerisinde yer alan 18 köyden oluşan bir nahiyedir. Nahiyenin merkezi ise Maydos köyüdür.

Tanzimat sonrası Gelibolu Edirne eyaletine bağlı, Keşan, Şarköy, Mürefte ve Eceabad kazalarından oluşan bir sancaktı. Cumhuriyet döneminde vilâyet olan (1923) Gelibolu'ya Eceabat, Enez, İpsala, Keşan, Şarköy bağlanmıştı (Emecen, 1996, s.1-6).

TEZİN AMACI VE YÖNTEMİ

Osmanlı döneminde Eceabad kazasında Müslim ve Gayrimüslimler bir arada yaşamakta idi. Eceabad kazası aynı zamanda Çanakkale savaşının yaşandığı önemli bir yerleşim yeridir. Osmanlı Devleti Tanzimat Fermanıyla eğitim, idari, hukuki, iktisadi alanlarda bir değişimi içerisine girmiştir. Bu tezde şimdiye kadar üzerinde araştırılma yapılmayan Eceabad kazasının 19. yüzyıl ortalarında, sosyal ve ekonomik durumu ortaya konulmuştur. Bu yeniliklerin Eceabad kazasında uygulanması ve sonuçları ele alınmıştır.

Bu çalışmada Eceabad kazası ve köylerinin 19'ncü yüzyıl ortalarındaki sosyal ve

ekonomik yapısı ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, Tanzimat döneminde sosyal ve ekonomik alanlarda yapılan yeniliklerin Eceabad kazası ve köylerinde uygulanmasını ele almaktır.

Tanzimat, Osmanlı Devleti'nin her alanda modernleşmenin başladığı bir dönemdir. Eceabad bölgesi de Tanzimat'ın ilk uygulandığı yerlerden biridir. İktisadi, sosyal ve idari alanlarda yapılan yenilikler taşrada nasıl uygulanmıştır. Karşılaşılan sorunlar nelerdir. Eceabad kazası üzerinden bu sorulara cevap aranmış ve Osmanlı Devletinin yenilikleri ne kadar uygulayabildiği ortaya çıkmıştır.

Osmanlı Devleti Tanzimat yeniliklerinin ülkenin her yerinde aynı zamanda uygulayamamıştır. Ancak Eceabad kazası Tanzimat'ın ilk uygulandığı yerlerden biri olmuştur. Biz idari, iktisadi ve sosyal yeniliklerin Eceabad kazasında uygulandığı ve başarılı olduğunu düşünmekteyiz.

Bu çalışmada tarama metodu kullanılarak betimsel bir çalışma yapılmıştır. Tarama süresince araştırma konusuna benzer konularda daha önceden yapılmış araştırmalar incelenerek problem şekillendirmeye çalışılmıştır.

Bu çalışmanın evrenini 19'uncu yüzyıl ortalarında Eceabad kazası ve köyleri oluşturmaktadır. Literatür taraması ve Osmanlı arşiv kataloglarının taraması olmak üzere iki veri toplam tekniği kullanılmıştır. Öncelikle günümüze değin yazılmış olan yerli ve yabancı araştırma ve inceleme eserlerin toplanması ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir. Daha sonra Başbakanlık Osmanlı Arşivine gidilerek konuyla ilgili arşiv vesikalarının fotokopileri alınmış ve bu vesikaların transkribi yapılarak yeni ortaya çıkan bu vesikalar ışığında konu yazılmıştır.

BÖLÜM I: ECEABAD NAHİYESİNİN NÜFUS YAPISI

Nüfusun Mahalle ve Köy Arasında Dağılımı

Mahalle

Mahallenin hem bütünü oluşturan bir parça, hem de tek başına bütünü temsil edebilen karakteri önemlidir. Gerek devlet, gerek birey açısından mahalle Osmanlı toplumsal kuruluşunun ana çekirdeğini oluşturmaktadır. Birey için öncelikle toplumsal kimlik aracı, devlet için ise yönetilenlerle ilişkisini sağlayabilecek toplumsal ve kurumsal olarak örgütlenmiş bir ara birimdir (Alada, 2008, s.7,123).

Mahalleler, önemli işlevleri olan şehir kesimlerindedir. Toplumsal ilişkileri düzenlenişinde ve biçimlenişinde, kişilerin bir arada yaşadıkları bu alanın etkisi büyüktür. Osmanlı şehrinde mahalle, birbirini tanıyan, bir ölçüde birbirlerinin davranışlarından sorumlu, sosyal dayanışma içinde olan kişilerin oluşmuş bir topluluğun yaşadığı yerdir. Bir diğer tanımıyla, aynı mescitte ibadet eden cema'atin aileleriyle birlikte yerleştikleri şehir kesimidir. Mahallenin sosyal bir birim olarak taşıdığı önemden dolayı, Orta-Doğu ve İslam kültür çevresinin şehirler mahallelerden oluşan bir bileşim biçiminde tanımlanır (Ergenç, 1984, s.69).

Şehirsel alanda mahalle ve kırsal alanda da köy toplulukları, Osmanlı idaresinin başlangıçtan beri en alt idari birimdir. Gerçekte köy ve mahalle birimini bugünkü sisteme, büyük ölçüde Tanzimat döneminden evvel gelmiştir. Geleneksel mahallede dinsel farklılık hariç, dil ve etnik farklılık önemli değildir; imparatorluğun her sınıf ve her bölgesinden insanlar belirli kurallar ve etiket çerçevesinde birlikte yaşarlar. Mahalle mescidi ve kahvehane bir toplantı ve tartışma mahalli olup kamuoyunun oluştuğu merkezlerdendir (Ortaylı, 2000, s. 21).

XIX. yüzyılın ilk yarısına kadar, mahalleleri yönetenler imamlardı. İmam, padişah beratı ile tayin edilmekte olup aynı zamanda mülki ve beledi bir amir olan kadının mahalle düzeyindeki temsilcilerindendir (Ortaylı, 2004, s.18). İmam, şeriatı bilen ve dinin uygulamaya ait bilgilerini öğreten, uygulayan kişi demektir. İlmiye sınıfı mensubu sayılır ve kamu hizmetlerinden muaftır. Doğum, ölüm, boşanma, yer değiştirme, seyahat izni düzenleme gibi işler için ilk kayıtları tutardı (Çadırcı, 2011, s. 48, 49). II. Mahmut devrinde yapılan düzenlemeyle mahallenin yöneticisi muhtarlar olmuştur (Çadırcı, 2007, s.1).

Klasik dönemde, mahalledeki en önemli kurumlardan biri ‘’avarız akçası vakfı’’dır. Bu kurum aslında mahalle yerleşiklerinin ortaklaşa karşılaması gereken harcamaları için kurulmuş bir fon niteliğindedir. Ortak harcamalar için gereken para, mahalledeki bina sayısına göre bölüştürülerek toplanmakta idi. Hayır olsun diye gerektiği zaman kendisinden ve evladından avarız akçası istenmemek kaydı ile bu konu için kimi kişilerin nakit ve taşınmaz mallarını vakfetmeleri üzerine fon, vakfa dönüşmüş ve bir mütevellî yönetiminde, mahallenin sandığı durumuna gelmiştir. Bu vakıf, cami, mescit, mektep, çeşme, suyolu v.b. yapıların yapım ve onarımı, ısıtma ve aydınlatılmasının sağlanması, imam, müezzin, muallim ücretlerinin ödenmesi ve giderek sürekli alınır hale gelen avarız vergisinin karşılanması gibi amaçlarla kullanılmıştır. Vakfa ait nakit paradan, ihtiyaç sahiplerine, belirli bir faiz karşılığı borç verilmekteydi. İşte bu vakfin mütevellisi mahalle yöneticilerinin arasında yer alıyordu (Ergenç,1981, s.1271). Osmanlı Mahallesi aile ile organik bir bağ içindeydi. Doğum, evlenme, ölüm mahalleyi ortaklaşa ilgilendiren ve dayanışmaya sevk eden olaylardır. Ferdin doğumunda, evliliğinde, ölümünde şahidi mahalle halkıdır ve hayatın bu üç safhası o sayede meşrulaşır. Bu toplumun temeli mahalleli aile olduğunu söylemek mümkündür ve mahalle

dini kültürel olduğu gibi, mali ve idari bir birim olarak da değerlendirilirdi (Ortaylı, 2004, s.24, 25).

Temettuat defterlerinde Eceabad, Gelibolu kazasına bağlı bir nahiyedir. Bu yüzden şehir merkezini oluşturan Maydos köy olarak yazılmıştır. Şehirde bulunan mahalle isimleri belirtilmemiştir. Bu yüzden çalışmamızda Maydos'u köy olarak değerlendirmek zorunda kaldık. Ancak defterdeki verilere göre, Maydos, ticaret ve esnaflık faaliyetlerinin yoğun olarak yapıldığı bir şehir görünümündedir. Eceabad nahiyesinin merkezini oluşturan ve tamamen Gayrimüslimlerden oluşan Maydos'ta, 1840 yılında 598 hanede 1533 erkek nüfus bulunmaktadır. Tahmini nüfus ise 3066 kişidir. Bu 598 hanenin % 97,4'una denk gelen 583 hane sahibi erkektir. % 2,5'ini oluşturan 15 hane sahibi kadındır.

Köyler

Osmanlı ekonomisinin temeli tarıma dayalıydı, dolayısıyla nüfusun büyük bir bölümü köylerde yaşıyordu. Bunları, tımar beyleri, tapu sistemine göre tam, yarım veya daha az yer tasarruf eden çiftçi aileleri, mukataa yada kesim denilen işletme biçimiyle yer işleyenler, mülk sahipleri, müsellemler, muaflar şeklinde gruplandırabiliriz (Yediyıldız, 1999, s. 477). Kır iskân merkezleri olarak tarif edilen yerleşme yerleri, köy ve mezralardır. Şehir iskânından farklı olarak sadece, toprak mahsulleri yetiştiren, yani ziraatla meşgul olan ve bununla geçinen, üzerinde yaşadığı toprak parçasıyla organik bir vahdet teşkil eden kır iskânına köy adı verilmektedir (Emecen, 1989, s. 116).

Kırsal nüfus, köy denilen sosyo-ekonomik, idari ve coğrafi açıdan belli özelliklere sahip bir yerleşim biriminde yaşayan, birbiriyle sürekli ilişkide bulunan ve ortaklaşa sorumluluklar yüklenen küçük topluluklardan oluşur (Güran, 1998, s.112).

Tablo.1. Hane ve Erkek Nüfus Sayısı/ Müslüman Köyler

Yerleşim yeri	Hane sayısı	Erkek nüfus	Tahmini nüfus
Bigalı	29	43	86
Büyük Anafarta	108	155	310
Ilgardere	61	84	168
Karainbeyli	114	138	276
Keçili	27	44	88
Kilidbahir	204	295	590
Kocadanlı	11	14	28
Kum	20	35	70
Kurucadere	12	22	44
Küçük Anafarta	133	168	336
Seddülbahir	214	280	560
Sivli	33	45	90
Turşun	56	80	160
Uzunhızırlı	8	14	28
Bahşi	15	26	52
Yalakabad	67	79	158
Toplam	1112	1522	3044

İncelemiş olduğumuz defterde (16072) Eceabad'a bağlı 16 tane Müslüman köyü bulunmaktadır. Ayrıca 16071 numaralı defterde ise Gayrimüslimlerin yaşadığı Kirte köyü mevcuttur. Eceabad'ın köyleri Gelibolu yarımadasının güneyine doğru, ormanlık, makilik ve tepelik alanların arasında bulunan küçük ovalara ve düzlüklere dağılmış bir şekilde kurulmuştur. Eceabad'a ait 16 köyde bulunan toplam hane sayısı 1112'dir. Bu hanelerde tahminen 3044 erkek nüfus yaşamaktadır. Eceabad'ın köyleri içerisinde en büyüğü 204 hanede ve 295 erkek nüfusa sahip olan Kilidbahir köyüdür. Bu köyün tahmini erkek nüfusu ise 590 kişidir. İkinci sırada 214 hane sayısı ve 280 erkek nüfusu ile Seddülbahir köyü bulunmaktadır. Seddülbahir köyünde tahmini 560 erkek nüfus yaşamaktadır. Eceabad'ın üçüncü büyük köyü Küçük Anafarta köyüdür. Bu köyde 133 hanede 181 erkek nüfus kayıtlı olup, tahmini 362 kişi yaşamaktadır.

Müslüman köylerde kocaları ölmüş dul kadınlarında hane reisi olarak kaydedildiği görülmektedir. Bunların pek çoğu arazi, emlak ve hayvan sahibi olduklarından deftere

kaydedilerek vergi alınmıştır. Sadece Bigalı, Kurucadere, Uzunhızırlı, Bahşi köylerinde hane sahibi olarak kadınlar bulunmamaktadır. Diğer 12 köyde ise 128 kadın hatun veya zevce adlarıyla hane reisi olarak deftere kaydedilmiştir. Dul kadınların en çok bulunduğu köy bir kale olarak savunma işlevinde kullanılan Seddülbahir köyüdür. Burada 35 kadın hane reisi olarak kaydedilerek vergi alınmıştır.

Gayrimüslimlerin meskûn olduğu Kirte köyünde ise; 190 hanede 442 erkek nüfus bulunmaktadır. Tahmini nüfus ise 884 kişidir. Bu 190 hanenin % 96,3'üne denk gelen 183 hane sahibi erkektir. Kirte'de hane sahibi olarak yazılan kadın sayısı 5'tir.

Tablo.2. Hane ve Erkek Nüfus Sayısı /Eceabad ve Köyler.

	Yeri	Hane sayısı	Erkek nüfus	Tahmini nüfus	Hane Reislerinin Dağılımı		
					Erkek	Kadın	Çocuk
Gayri müslim	Maydos	598	1533	3066	566	17	15
	Kirte	190	442	884	189	1	-
Müslüman	Köyler	1112	1522	3044	996	115	1
Toplam		1900	3497	6994	1751	133	16

Tablodaki verilere göre Eceabad ve köylerindeki nüfus dağılımı hakkında şunları söyleyebiliriz: Müslümanların yaşadığı 16 köyde 1112 hanede tahmini 3044 kişi bulunmaktadır. Gayrimüslimlerin hane sayıları (788) Müslümanlardan daha az olmasına rağmen erkek nüfus sayısı daha fazladır (3950 kişi). Bu durum gayrimüslim hanelerin erkek çocuk sayısının daha fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Gayrimüslimler Müslümanlara göre daha fazla çocuğa sahiptirler.

Hane Yapıları

Faal Erkek Nüfusun Dağılımı

Kırsal bölgelerdeki demografik yapının önemli bir özelliği hane yapısında görülmek-

tedir. Bu açıdan ailelerin büyüklüğü, aile reislerinin yaşları ve aile üyeleri arasındaki akrabalık derecesi önem taşımaktadır. Çekirdek aile dediğimiz baba, anne ve çocuklardan meydana gelen küçük şehir ailesine karşılık, kırsal bölgelerde kardeş ve torunları da ihtiva eden kalabalık ve geniş köy ailesinin yaygınlık kazandığı bilinmektedir. Zirai üretimin özellikle hasat dönemlerinde çok sayıda işgücüne ihtiyaç göstermesi, tarım işletmelerinin parçalanmasını güçleştiren hukuki ve iktisadi etkenler köy ailesini büyümeye zorlayan başlıca nedenler olarak gösterilebilir (Güran, 1998, s.182,183)

Tablo.3. Faal Nüfus Dağılımı/Müslüman Köyler.

Yerleşim Biriminin adı	1 Kişi	2 Kişi	3 Kişi	4 Kişi	Toplam Faal nüfus	Faal olmayan nüfus
Bigalı	25	4	-	-	33	10
Büyük Anafarta	61	22	4	-	117	38
Ilgardere	42	7	2	-	62	22
Küçük Anafarta	83	19	1	-	124	44
Karainbeyli	75	14	-	-	103	35
Keçili	15	8	-	-	31	13
Kilidbahir	128	44	4	-	228	67
Kocadanlı	7	2	-	-	11	3
Kum	15	3	1	-	24	11
Kurucadere	7	2	2	-	17	5
Seddülbahir	134	38	3	1	223	57
Sivli	25	5	-	-	35	10
Turşun	38	7	2	-	58	22
Uzunhızırlı	8	-	-	-	8	6
Bahşi	10	5	-	-	20	6
Yalakabad	49	5	1	-	62	17
Toplam	722	185	20	1	1156	366

Tablo.3’de hanelerin faal nüfus itibarıyla büyüklükleri görülmektedir. Faal nüfusun göstergesi olarak Müslüman nüfus için 12-65 yaşları arasında erkek nüfus kabul edilmiştir. Gayrimüslim nüfus için ise her hanenin ödemekle yükümlü olduğu cizye kâğıdı dikkate alınmıştır.

Eceabad’ın köylerinde yaşayan 1522 erkek nüfusunun % 75,9’lık bir payını teşkil eden

1156 kişi faal nüfustur. Bunlar tarım, hayvancılık, bitkisel üretim gibi alanlarda çalışarak üretime katkıda bulunmaktadır. Hanelerin yarısından çoğu (% 63) bir erkek faal nüfusu ihtiva etmektedir. İki faal nüfus bulunan haneler % 31, üç faal nüfus ihtiva eden haneler % 5, dört faal nüfus ihtiva eden büyük haneler ise % 0,4 paya sahiptir. Köylerde yaşayan Müslüman haneler içerisinde 5 ve daha fazla faal nüfus bulunmamaktadır. Bu durum Müslüman hanelerin çocuk sayısının azlığından kaynaklanmaktadır.

Tablo.4. Faal Nüfus Dağılımı/ Maydos ve Kirte köyleri.

Yerleşim birimi adı	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi	6 kişi	Toplam Faal nüfus	Faal olmayan nüfus
Maydos	284	160	75	27	5	2	974	559
Kirte	91	58	20	7	-	-	295	147
Toplam	375	436	285	136	25	12	1269	706

Maydos merkezde yaşayan 1533 erkek nüfusun % 63,5'lük bir payını teşkil eden 974 kişi faal nüfustur. Bunlar tarım, esnafılık ve ticaret gibi alanlarda çalışarak üretime katkıda bulunmaktadır. Maydos'ta faal nüfusun yaşadığı 553 hanede 974 faal nüfus yaşamaktadır. Bunun yanında hanelerin % 51,4'lük kısmı bir erkek faal nüfusu ihtiva etmektedir. İki faal nüfus bulunan haneler % 29, üç faal nüfus ihtiva eden haneler % 13,5, dört faal nüfus bulunan haneler % 4,9, beş faal nüfus ihtiva eden haneler % 0,9, altı faal nüfus ihtiva eden haneler % 0,3'lük paya sahiptir.

Kirte köyündeki 442 erkek nüfusun % 66,8'lik bir payını teşkil eden 295 kişi faal nüfustur. Bunlar tarım, hayvancılık, zanaat işleriyle ilgilenecek üretim faaliyetinde bulunmaktadır. Faal nüfusun yaşadığı 176 hanede 295 faal nüfus yaşamaktadır. Bunun yanında hane-

lerin % 51,7'lik kısmı bir erkek faal nüfusu ihtiva etmektedir. İki faal nüfus bulunan haneler % 33, üç faal nüfus ihtiva eden haneler % 11,3, dört faal nüfus bulunan haneler % 4'tür.

Tablo.5. Faal Nüfus Dağılımı/ Eceabad Genel

Yerleşim Birimi adı	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi	6 kişi	Toplam Faal nüfus
Köyler	722	185	20	1	-	-	1156
Maydos ve Kirte	375	218	95	34	5	2	1269
Toplam	1097	806	345	140	25	12	2425

Eceabad'ın genelinde 1657 faal nüfusun yaşadığı hanede yaşayan 3497 erkek nüfusun % 73,3'lük payını teşkil eden 2564 kişi faal nüfustur. Bu faal nüfus tarım, hayvancılık, bitkisel üretim, dokumacılık ve çeşitli zanaatlarla uğraşarak üretim faaliyetlerinde bulunmaktadırlar. Bunun yanında hanelerin % 66'lık kısmı bir erkek nüfus ihtiva etmektedir. İki faal nüfus bulunan haneler % 24,3, üç faal nüfus ihtiva eden haneler % 7, dört faal nüfus bulunan haneler % 2,1 beş faal nüfus bulunan haneler % 0,3 altı faal nüfus bulunan haneler % 0,2'lik paya sahiptir.

Eceabad'ın köylerinde yaşayan Müslüman halk faal nüfus oranı (% 75) Gayrimüslim halkın oranına göre (% 64) daha çoktur. Fakat Gayrimüslim halkın hane başı nüfus sayısı Müslüman halka göre daha çoktur. Yani hane de çocuk sayısı çok fazladır. Bu da Gayrimüslim halkın askere gitmemesinden kaynaklanmaktadır.

Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı

Nüfusun önemli demografik özelliklerinden biri de hanelerde bulunan erkek nüfusun yaş dağılımıdır. Tablo. 6'da Eceabad'ın köylerinde yaşayan Müslim erkek nüfusu yaş grupları itibarıyla dağılımı gösterilmiştir. Köylerin nüfusunun hangi yaş grubunda yoğunlaştığını görmek için onar yıllık devrelere ayrılıp karşılaştırma yapılmıştır Müslüman köylerde bir

yaşından küçük erkek bebeklerin sayısı 1'dir. Bu bebekte Seddülbahir köyünde yaşamaktadır. Tahminimce bir yaşın altında olan bebeklerde bir yaşında olarak deftere kaydedilmiş olabilir. Bu yüzden bir yaşın altında erkek bebek sayısı çok az görülmektedir. 1-14 yaş grubundaki çocukların sayıları 368'dir.

Tablo.6. Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı /Müslüman Köyler.

Köy adı	1-14	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76+	Boş	Toplam
Bigalı	11	10	8	8	5	1	-			43
Büyük Anafarta	35	26	21	26	27	9	10		1	155
İlgardere	25	12	13	18	8	6			2	84
Küçük Anafarta	48	39	21	17	25	12	5	1		168
Karainbeyli	34	27	21	16	17	15	5	2	1	138
Keçili	12	11	3	11	3	1	3			44
Kilidbahir	65	62	30	61	42	15	11	2	7	295
Kocadanlı	3	5	1	1	4					14
Kum	12	7	7	4	2	2		1		35
Kurucadere	9	3	1	5	2	2				22
Seddülbahir	57	54	44	47	37	29	7	3	2	280
Sivli	10	11	7	8	4	4	1			45
Turşun	22	16	13	14	5	7	3			80
Uzunhızlı	6		1	4	2				1	14
Bahşi	7	6	6	3	2	1	1			26
Yalakabad	12	12	17	21	6	4	6		1	79
Toplam	368	301	214	264	191	108	52	9	15	1522

Bu çerçevede Müslüman köylerde 0-14 yaş grubu içerisindeki toplam erkek çocuk nüfusu oranı % 24'tür. Buna göre köylerdeki Müslüman nüfusun azalma eğiliminde olduğu söylenebilir. 15-25 yaş arasındaki genç erkek nüfus sayı olarak 303, oran olarak % 20'dir. 66-75 yaş arasındaki nüfus sayı olarak 52, oran olarak % 3,4'tür. 76 ve üzeri yaşlardaki nüfus sayısı 9, oran olarak da % 0,60'tır. Bu yaşlı nüfus arasında en büyük yaş 87'dir. Diğerlerinin yaşları 75-80 arasında değişmektedir. Yaş hanesi boş olan kişi sayısı ise 11'dir. % 0,7'ye tekabül etmektedir.

Nüfusun önemli demografik özelliklerinden biri de yaş bileşimidir. Bir bölgedeki

nüfusun yaş yapısı, o nüfusun gelişme eğilimleri hakkında sonuçlar çıkarmaya imkân vermektedir. Çünkü nüfusun yaş yapısı ile gelişme eğilimi arasında belirli bir ilişki bulunmaktadır. Genel olarak nüfus içinde 0-14 yaş grubunun oranı arttıkça, nüfusun büyüme eğilimi de güçlenmektedir. Demografik araştırmalar göstermektedir ki 0-14 yaş grubunun toplam nüfus içindeki oran % 20 dolaylarında ise nüfus gerileme, % 26,5 dolaylarında ise sabit kalma ve % 40 dolaylarında ise artma eğilimindedir (Güran, 1998, s. 184,185).

Tablo.7. Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı /Maydos ve Kirte

Köy Adı	1-14	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76+	Boş	Toplam
Maydos	652	316	150	147	141	81	29	8	9	1533
Kirte	171	105	53	65	18	11	12	3	4	442
Toplam	823	421	203	212	159	92	41	11	13	1975

Gayrimüslim hanelerde bir yaşının altında yalnızca 1 erkek bebek bulunmaktadır. 1-14 yaş grubu içinde erkek çocuk sayısı olarak 823, oran olarak % 41,5'dir. Demografik araştırmaların sonuçlarına göre bu tablo bize göstermektedir ki Gayrimüslim ahalinin yaşadığı yerleşim yerlerinde nüfus artma eğilimindedir. 15-25 yaş grubunda sayısı 421, oran % 21,2'dir. 26-35 yaş grubunda sayısı 203, oran ise % 10,2'dir. 36- 45 yaş grubunda sayısı 212, oran ise % 10,7'dir. 46-55 yaş grubunda sayısı 159, oran ise % 8'dir. 65 yaş üzeri nüfus sayısı 52, oranı ise % 2,6'dır. Bu yaşlı nüfus arasında en büyük yaş 100 ve 95'tir. Bu kişiler Maydos merkezde yaşamaktadırlar. Diğerlerinin yaşları 76- 85 arası değişmektedir. Yaş hanesi boş olan kişi sayısı ise 15'tir. % 0,75'e tekabül etmektedir.

Tablo. 8. Erkek Nüfusun Yaş Dağılımı

Köy Adı	1-14	15-25	26-35	36-45	46-55	56-65	66-75	76+	Boş	Toplam
Maydos/Kirte	823	421	203	212	159	92	41	11	13	1975
Köyler	368	301	214	265	192	108	52	9	11	1522
Toplam	1191	722	417	477	351	200	93	20	24	3497

Eceabad'ın genelindeki yaş dağılımı tabloda verilmiştir. Bir yaşından küçük erkek bebek sayısı 2'dir. 1-14 yaş grubun toplam nüfus içindeki sayısı 1191 ve % 34'tür. Bu durumda demografik verilerin bize gösterdiğine göre nüfus sabit kalma eğilimindedir. Yine 15-35 yaş arasındaki genç nüfusun oranı 32,6'dır. Toplam erkek nüfus oranı içerisinde 65 yaş üzerindeki yaşlı nüfusun oranı 3,3'tür. Eceabad'ın genelinde 80 ve üzeri yaşta 12 kişi yaşamaktadır. Eceabad'ın genelinde yaşayan en yaşlı ilk üç kişi 100 yaşında ve 90 yaşındadırlar. Bu kişiler Maydos merkezde ve Kilidbahir köyünde (90 yaş) yaşamaktadırlar.

Erkek Nüfusun Yaş Ortalaması

Bir yerleşim yerinde erkek nüfusun yaş ortalamasının bilinmesi nüfusun yapısı hakkında önemli bilgiler vermektedir. Tablo 9'da Eceabad'ın köylerinde yaşayan erkek nüfusun yaş ortalamaları gösterilmiştir.

Tablo.9. Erkek Nüfusun Yaş Ortalamaları /Müslüman Köyler.

Yerleşim yeri	Yaş ortalaması	Yerleşim yeri	Yaş ortalaması
Bigalı	26,8	Kum	26,3
Büyük Anafarta	32,8	Kurucadere	26,7
Ilgardere	28,4	Seddülbahir	31,9
Küçük Anafarta	29,2	Sivli	30,4
Karainbeyli	32,2	Turşun	29
Keçili	28,8	Uzunhızırılı	26,3
Kilidbahir	32,1	Bahşi	28,8
Kocadanlı	29,2	Yalakabad	35,1
Toplam			29,6

Köylerdeki erkek nüfusun yaş ortalamasına bakıldığında 26,3 ile en genç nüfus Kumköy'de ve daha sonra 26,3 ortalama ile Uzunhızırılı köyündedir. Müslüman köyler arasında belirgin farklılıklar vardır. Yaş ortalamasının en yüksek olduğu köy ise Yalakabad

köyüdür. Bu köyün yaş ortalaması 35,1'dir. Yaş ortalamasının en düşük olduğu köy ile en yüksek olan köy arasında yaklaşık 9 yaş fark vardır. Köylerin genel yaş ortalaması ise 29,6'dır. Bu yaş ortalaması da yüksek bir orandır.

Tablo. 10. Erkek Nüfusun Yaş Ortalaması/ Maydos ve Kirte

Köy Adı	Yaş ortalaması
Maydos	23,4
Kirte	23,2
Toplam	23,3

Maydos ve Kirte Gayrimüslim nüfusun yaşadığı yerlerdir. Maydos'un erkek nüfusunun yaş ortalaması 23,4'tür. Kirte köyünün yaş ortalaması ise 23,2'dir. Bakıldığında Maydos ve Kirte'nin yaş ortalaması 23,3'tür. Bu durumda bu iki yerleşim yerinin genç ve faal bir nüfusa sahip olduğunu görmekteyiz.

Tablo. 11. Erkek Nüfusun Yaş Ortalaması/ Eceabad Genel

Köy adı	Yaş ortalaması
Maydos ve Kirte	23,3
Müslüman Köyler	29,6
Toplam	26,5

Eceabad'ın genelinde erkek nüfusun yaş ortalamasına bakıldığında Müslim ve Gayrimüslim yerleşim yerleri arasında farklılıklar olduğu görülmektedir. Gayrimüslim yerleşim yerlerinde yaş ortalaması daha düşüktür. Gayrimüslim erkek nüfusun yaş ortalaması 23,3 iken, Müslüman erkek nüfus ortalaması 29,6'lık rakamlardadır. Eceabad'ın genel ortalaması ise 26,5'tur.

Tablo. 12. Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/ Köyler

Köy adı	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	Toplam Hane	Hane Başına Düşen Nüfus
Bigalı	19	6	4	-	29	1,48
Büyük Anafarta	58	41	9		108	1,55
Ilgardere	38	16	6	1	61	1,50
Küçük Anafarta	84	41	7	1	133	1,43
Karainbeyli	76	34	3	1	114	1,40
Keçili	12	12	1	2	27	1,74
Kilidbahir	126	54	22	2	204	1,50
Kocadanlı	7	3	1	-	11	1,45
Kum	8	8	4	-	20	1,80
Kurucadere	5	5	1	1	12	1,83
Seddülbahir	135	60	16	3	214	1,50
Sivli	18	15	-	-	33	1,45
Turşun	34	17	4	1	56	1,50
Uzunhızırılı	3	3	2		8	1,90
Bahşi	6	7	2		15	1,73
Yalakabad	53	8	6	-	67	1,30
Toplam	682	330	88	12	1112	1,56

Müslüman köylerde hanelerin % 80'ine yakınında 1 ve 2 erkek nüfus bulunmaktadır. Hane reisi dışındaki hanelerdeki erkek nüfus oğul, damat, torun, hizmetkâr, besleme, köle, kayınpeder, kayınbirader, kardeş, baba gibi kişilerden oluşmaktadır. Eceabad'ın köylerindeki hanelerin % 37,7'si bir erkek nüfuslu, % 41,9'u iki erkek nüfuslu, % 17,1'i üç erkek nüfuslu, % 3,1'i dört erkek nüfusludur. 4 kişiden fazla erkek nüfusu olan köy bulunmamaktadır. Hanelerin % 96,8'sinde hane reisiyle beraber 3 erkek nüfus olup, hane başına ortalama 1,4 erkek nüfus düşmektedir. Bu durum aynı oranda kadın nüfus olduğunu kabul edersek köylerdeki ailelerin genellikle 4-5 kişiden oluştuğu söylenebilir. Köylerde hane başına düşen ortalama erkek nüfus sayısı 1,4'tür. Köyler arasında hane başına düşen erkek nüfus ortalaması Karainbeyli (% 1,4), Yalakabad (% 1,3) hariç ortalamanın altındadır. Ayrıca köylerde 5-6

kişilik erkek nüfusun barındığı haneler bulunmamaktadır. Eceabad'ın Müslüman köylerinde haneler küçüktür diyebiliriz. Bu durumda Osmanlı Devletinin bu dönemdeki savaş politikaları Müslüman insan gücünü savaşlarda asker olarak kullanarak nüfus yapılarını etkilemiştir.

Tablo. 13. Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/ Gayrimüslim

Köy adı	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi	6 kişi	7 kişi	9 kişi	Toplam Hane
Maydos	143	184	130	88	30	17	5	1	598
Kirte	49	120	147	76	45	6			190
Toplam	192	304	277	164	75	23	5	1	788

Gayrimüslim hanelerin % 73,8'inde 1, 2 ve 3 erkek nüfus bulunmaktadır. Hane reisi dışındaki hanelerdeki erkek nüfus oğul, damat, torun, köle, kayınpeder, kayınbirader, baba, babalık gibi kişilerden oluşmaktadır. Gayrimüslim hanelerin % 17,6'si bir erkek nüfuslu, % 29,2'si iki erkek nüfuslu, % 27'si üç erkek nüfuslu, % 15,8'i dört erkek nüfusludur. 5-9 erkek nüfuslu aile sayısı % 10,2'dir.

Hanelerin % 73,8'inde hane reisiyle beraber üç erkek nüfus olup, hane başına ortalama 2,5 erkek nüfus düşmektedir. Bu durumda aynı oranda aynı oranda kadın nüfus olduğu düşünülürse şehirdeki Gayrimüslim hanelerin 5-6 kişiden oluştuğu söylenebilir. Gayrimüslim ailelerde hane başına düşen ortalama erkek nüfus sayısı 2,5'dir.

Tablo. 14. Hanelerdeki Erkek Nüfusun Sayıları İtibarıyla Dağılımı/Genel

Köy adı	1 kişi	2 kişi	3 kişi	4 kişi	5 kişi	6 kişi	7 kişi	9 kişi	Toplam Nüfus	Toplam Hane	Hane Başına Düşen Nüfus
Maydos kirte	179	300	278	163	76	23	5	1	1975	761	2,58
Köyler	575	319	86	12					1522	974	1,56
Toplam	754								3497	1735	2,07
Yüzde	29,6	36,7	21,1	8,2	2,9	0,9	0,1	0,03	100		

Eceabad'ın genelinde hanelerin % 29,6'i bir erkek nüfuslu, % 36,7'si iki erkek nüfuslu, % 21,1'i üç erkek nüfuslu, % 8,2'si dört erkek nüfuslu, 5, 6, 7, 8, 9 kişilik erkek nüfuslu aile sayısı % 4,1'dir. Tablodaki verilere baktığımızda gayrimüslim hanelerin yaşadığı Maydos ve Kirte'de erkek nüfusun kalabalık olduğu görülmektedir. Müslüman köylerde en fazla dört kişilik erke nüfus bulunan haneler vardır. Gayrimüslim yerleşim yerlerinde erkek hanelerdeki kişi sayısı dokuz kişiye kadar çıkmaktadır. Gayrimüslim yerleşim yerlerinde bir ve iki erkek nüfuslu ailelerin sayısı 181 ve 300 kişiyken, Müslüman köylerde daha fazladır (575-638). Buna karşılık üç ve daha fazla erkek nüfus bulunan haneler gayrimüslim nüfusun yaşadığı yerlerden daha fazladır.

Hanelerdeki Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı

Ailelerin büyüklüğünün diğer önemli bir göstergesi aile üyeleri arasındaki akrabalık ilişkisidir. Eceabad'daki ailelerde hane reisi, eş ve çocuklardan başka akraba, besleme, köle gibi kişilerde bulunmaktadır. Bu şekilde ailelerde hane reisi, oğul, torun, baba, kayınpeder, üvey çocuklar, kayınbirader bulunmaktadır.

Tablo 15'deki verilere göre Eceabad'ın köylerindeki erkek nüfusun % 64'ü hane reisi, % 29,2'si oğul, % 2,6'sı kardeş, % 0,9'u üveyi oğlu, % 0,1'i zenci gulamdır. Bunların haricinde kalanlar % 3,2'ye yakın bir oran teşkil etmektedirler. Hanelerde üvey oğulların bulunması hane reislerinin ikinci bir evlilik yaptıklarını göstermektedir. Yine hanede bulunan torunların oranı % 1'dir. Bu oran bize köylerdeki Müslüman hanelerde evlenen erkeklerin belli bir kısmının hanede kalmaya devam ettiklerini göstermektedir. Köylerde evlenen 6 kızın eşleri de iç güveyi olarak bulunmaktadır. Köylerde 1 kişi hanesinde kiracı olarak oturmaktadır. Dikkati çeken diğer bir husus ise Eceabad'ın köylerinde Sadece Seddülbahir köyünde 3 kişi köle olarak bulunmaktadır. Köle sahiplerinin meslekleri ise; bir tanesi bağban,

diğeri çiftçi, bir diğeri ise hatiptir. Eceabad'ın köylerindeki hanelerin büyük bir çoğunluğunun anne- baba ve çocuklardan oluştuğu görülmektedir.

Tablo. 15. Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/köyler

Köy Adı	hane reisi	oğul	kardeş	üveyi oğlu	biraderi	damat	torun	kayınbirader	üvey baba	beslemesi	amcaoğlu	çırağı	yeğeni	zenci gulamı	çocuk	boş	kayınpeder	kiracı	toplam
Bigalı	29	10	3								1								43
b.anafarta	95	54	4	1												1			155
Ilgardere	51	29	1	1											1	1			84
k.anafarta	110	47	5			1	5												168
Karainbeyli	97	33	3	1			3								1				138
Keçili	24	14	2	1		2	1												44
Kilidbahir	190	91	11			1			1			1							295
Kocadanlı	9	4				1													14
Kum	19	11	2	2			1												35
Kurucadere	12	9	1																22
Seddülbahir	179	78	4	8	1	1	1	1		2			1	3			1		280
Sivli	30	12	2										1						45
Turşun	48	27					1									4			80
Uzunhızırılı	7	6																1	14
Bahşi	15	9	1				1												26
Yalakabad	59	13	2	1			3									1			79
Toplam	974	447	41	15	1	6	16	1	1	2	1	1	2	3	2	7	1	1	1522

Tablo.16'da Maydos ve Kirte'de hanelerde yaşayan erkek nüfusun aile reisleriyle akrabalık ve yakınlık derecesi gösterilmektedir. Erkek nüfusun % 38,5'i hane reisi, % 45'i oğul, % 7,6'sı kardeş, % 2,9'u torun, % 1,1'i damat ve yeğendir. Geri kalan % 2'lik dilimde üvey oğlu, kayınbirader, amca adları altında yer almaktadır.

Tablo. 16. Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/Gayrimüslim

Akrabalık derecesi	Köy Adı		Toplam	Toplam %
	Maydos	Kirte		
Hane reisi	573	188	761	38,5
Oğul	723	197	920	46,5
Kardeş	119	33	152	7,6
Torun	53	5	58	2,9
Damat	19	3	22	1,1
Üveyioğlu	3	1	4	0,2
Kayınbirader	9	3	12	0,6
Amca	1		1	0,05
kayn.bir.oğlu	2		2	0,10
Üveybaba	1		1	0,05
Yeğeni	18	4	22	1,1
Bacanağı	1	1	2	0,10
Beslemesi	2		2	0,10
Babalığınoğlu	1		1	0,05
Boş	6		6	0,4
Akrabası		1	1	0,05
Çırak		1	1	0,05
Dedesi		1	1	0,05
Eniştesi		4	4	0,20
Toplam	1533	442	1975	99,9

Tablo 17’de Eceabad’ın genelinde hanelerde yaşayan nüfusun aile reisiyle akrabalık ve yakınlık derecesi gösterilmektedir. . Erkek nüfusun % 49,6’sı hane reisi, % 39’u oğul, % 5,4’u kardeş, % 2,1’i torun, % 0,8’i damat ,% 0,6’sı yeğendir. Geri kalan % 2’lik dilimde üvey oğlu, kayınbirader, amca adı altında gösterilmiştir. Eceabad’ın genel nüfusuna şöyle bir göz attığımızda Müslim ve Gayrimüslim yerleşim yerleri arasında bayağı farklılıklar görülmektedir. Gayrimüslim yerleşim yerlerinin toplam nüfusu Müslim yerleşim yerlerinden fazla olmasına rağmen hane reislerin sayısı bakımından Müslim köylerden azdır. Fakat genç nüfus açısından (oğul, kardeş, torun) Müslim köylerden oldukça fazladır. Bu durum da bize gayrimüslim yerleşim yerlerinde ailelerin Müslim hanelerden daha kalabalık olduğunu göstermektedir. Müslim hanelere göre gayrimüslim hanelerde iç güveyi uygulaması daha yaygındır (6-22 oranında). Müslim hanelerde ikinci evlilikler Gayrimüslimlere göre daha

fazladır (15-4). Gayrimüslim yerleşim yerlerinde hanelerde kalan kayınbirader ve yeğen miktarı da Müslim yerleşim yerlerinden daha fazladır

Tablo. 17. Erkek Nüfusun Akrabalık Derecesine Göre Dağılımı/Genel

Akrabalık derecesi	Köyler		Toplam
	Müslüman köyler	Maydos/Kirte	
Hane reisi	974	761	1735
Oğul	447	920	1367
Kardeş	41	152	193
Torun	16	58	74
Damat	6	22	28
Üvey oğlu	15	4	19
Kayınbirader	1	12	15
Amcaoğlu	1	-	1
Kayın.biraderoğlu	-	2	2
Üvey baba	1	1	2
Yeğeni	2	22	24
Bacanağı		2	2
Beslemesi	2	2	4
Babalığın oğlu	-	1	1
Boş	7	6	13
Akrabası	-	1	1
Çıracı	1	1	2
Dedesi	-	1	1
Eniştesi	-	4	4
Köle	3	-	3
Çocuk	2	-	2
Kıracı	1	-	1
Kayınpeder	1	-	1
Amca	-	1	1
Birader	1	-	1
Toplam	1522	1975	3497

Hane Reislerin Eşkâli

1840 Nüfus defterlerinde hane reislerinin eşkâlleri de belirtilmiştir. Eşkâl belirtilirken de bazı özelliklere yer verilmiştir. Eşkâl tariflerinde boy, sakal ve bıyık başlıca özellikler olarak yazılmıştır. Boy belirtilirken uzun boylu, orta boylu ve kısa boylu olarak başlıca üç kısımda yazılmıştır. Hane reisinin sakal ve bıyığı varsa kara, kumral, kır, ak olarak renkleri

belirtilmiştir. Sakalı bıyığı çıkmayanlar köse olarak yazılmıştır. Sakalı bıyığı çıkmamış delikanlılar şabb-i emred (Şemseddin Sami, 1317, s.761), bıyığı yeni terleyenlere ter veya müzellef olarak kaydedilmiştir. Eğer hane reisinin bir özü varsa total, mecnun, alil, yekçeşm şeklinde özrünün cinsi yazılmıştır.

Tablo 18. Hane Reislerinin Boy Özellikleri / Müslüman

Boy Özellikleri	Kişi Sayısı	%
Uzun	213	19
Orta	613	55
Kısa	56	5
Belirtilmemiş	230	21
Toplam	1112	100

Osmanlı Devletinde yaşayan Türklerin genel özelliklerinden biri orta boylu ve sakallı olmalarıdır. Bu durum, Eceabad'da yaşayan Türkler için de geçerlidir. Temettuat defterlerindeki veriler bunu desteklemektedir. Eceabad'daki Müslüman hane reislerinin % 55'i orta, % 19'u uzun ve % 5'i kısa boyludur. Defterlerde boyları belirtilmeyen hane reisleri çocuk, kadın vs. oluşmaktadır.

Tablo.19. Hane Reislerinin Yüz Şekilleri /Müslüman

Sakal özellikleri	Kişi sayısı	Bıyık özellikleri	Kişi sayısı
Ak	79	Kara	65
Kara	139	Kumral	73
Kır	208	Sarı	75
Köse	26	şab emrad	49
Kumral	76	Ter	81
Sarı	40		
Toplam	568	Toplam	343
Genel toplam	911		

Yine yüz şekil özelliklerine bakıldığında Müslim hane reislerinin % 62,3'ü sakallı ve % 37,6'sı bıyıklıdır. Çocuk, kadın, delikanlı gibi hane reisleri dışındaki erkek hane reislerinin büyük çoğunluğu (% 60) bıyıklı ve sakallıdır. Eceabad'da yaşayan Müslüman hane reislerinin büyük çoğunluğunu orta boylu ve sakallı kişiler teşkil etmektedir.

Tablo.20. Hane Reislerinin Boy özellikleri/ Gayrimüslim

Boy Özelliği	Maydos	Kirte	Toplam	%
Kısa	57	-	57	7,5
Orta	380	126	506	67
Uzun	94	41	135	18
Belirtilmemiş	35	22	57	7,5
Toplam	566	189	755	

Maydos ve Kirte'de yaşayan Gayrimüslim hane reislerinin eşkal özellikleri Tablo 20'de gösterilmiştir. Gayrimüslim hane reislerinin % 67'si orta, % 18'i uzun ve % 7,5'i kısa boylulardan oluşmaktadır. Gayrimüslim hane reisleri de Müslim hane reisleri gibi orta boylulardan oluşmaktadır.

Tablo-21. Hane Reislerinin Yüz Şekilleri/ Gayrimüslim

Bıyık Özellikleri	Maydos	Kirte	Toplam
Kara	93	37	130
Kumral	75	29	104
Kır	141	35	176
Şab emrad	20	18	38
Ter	34	9	43
Sarı	154	45	199
Toplam	517	173	690
Sakallı hane reisleri	20	7	27
Belirtilmemiş	29	9	38
Genel toplam	566	189	755

Maydos ve Kirte'deki hane reislerinin sakal ve bıyık özelliklerine bakıldığında çok büyük oranda bıyıklı olduğunu görmekteyiz. Bu iki yerleşim yerindeki hane reislerinin bıyıklılık oranı % 91, sakallılık oranı ise % 3'5'tur. Belirtilmeyenler ise % 5'tir. Sonuç olarak Eceabad'ın geneline baktığımızda şunları söyleyebiliriz: Müslüman ve Gayrimüslim hane reislerinin boy özellikleri birbirine benzerdir. Her iki toplum genellikle orta boylu olduğu görülmektedir. Müslümanlarla gayrimüslimler arasındaki en temel farklılık yüz şekillerinde ortaya çıkmaktadır. Müslümanların büyük çoğunluğu (% 62,3) sakallı, gayrimüslim erkeklerin % 91'i ise bıyıklıdır. Eceabad'da yaşayan Müslüman ve Gayrimüslim erkeklerin büyük çoğunluğunun bıyıklı ve sakallı olmaları o dönem Osmanlı toplumunun genel özelliklerini yansıtmaktadır.

Şahıs Adı, Unvan ve Lakaplar

Şahıs Adları

Osmanlı toplumunda çocuklara ad verilirken öncelikle din unsurunun etkili olduğu görülmektedir. Özellikle din büyüklerinin isimleri hem Müslümanlar hem de Gayrimüslimler tarafından sıklıkla kullanılmıştır. Bu yüzden temettuat defterlerindeki erkek adları tespit edilerek incelenmesi sonucunda toplumun inanç ve düşünce yapısı da ortaya çıkmaktadır. 1840 temettuat defterlerinden Eceabad'da kullanılan erkek adları ve kullanılma sıklığı tespit etmek mümkündür. Defterlerde Müslümanlar Mehmet bin Ali, Hasan bin Hüseyin şeklinde, Gayrimüslimler ise Dimitri veledi Petro, şeklinde baba adlarıyla birlikte yazılmıştır. Lakaplar çoğunlukla belirtilmemiş hane reisinin unvanı varsa kaydedilmiştir.

Türkler, Müslümanlığı kabullerinden önce Türkçe isimler kullanırlarken, Müslümanlığı kabul ettikten sonra zamanla eski Türk adları yerine Arapça isimleri tercih etmeye başlamışlardır. Nitekim XV. yüzyıl tahrir defterlerinde hala Türkçe adların ağırlıkta

olduğu görülmektedir. XV. yüzyıldan itibaren ise artık Türkçe adlar pek fazla kullanılmamıştır. XIX. Yüzyılda da durum aynıdır (Kütükoğlu, 2010, s. 79). Nitekim Eceabad temettuat defterlerinde Türkçe erkek ismine rastlanılmamıştır. Ad, kişinin toplumsal ve bireysel kişiliğinin yanı sıra gizemli yönünü de gösteren bir unsurdur. Bu nedenle kişilere gelişigüzel bir ad konmamıştır. Adı belirleyen belli başlı etmenler şunlardır: Çocuğun doğduğu gün, ay ve mevsim, kişinin mensup olduğu dinin peygamber ve din büyüklerinin etkisi, kişinin ulusal kimliği, doğulan yer, coğrafi öğeler, kültürel değişim vs. (Özlü, 2007, s.41).

Tablo.22. Hane Reislerinin Adları /Müslüman

Ad	Adedi	Ad	Adedi	Ad	Adedi
Abdi	3	Eyüp	2	Murat	1
Abdülkadir	1	Fethullah	3	Murtaza	1
Abdullah	15	Feyzullah	4	Musa	2
Abdurrahman	7	Halil	23	Mustafa	85
Abdülkadir	8	Hamid	1	Naim	1
Abdülkerim	2	Hamza	2	Numan	1
Abdüllatif	1	Hasan	108	Osman	25
Abidin	1	Hasbi	1	Ömer	16
Ahmed	116	Haydar	1	Saadettin	1
Ahmed Bican	1	Hayrullah	2	Said	2
Ali	113	Hüseyin	115	Receb	1
Ali Rıza	1	İbrahim	29	Reşid	1
Ali osman	1	İdris	2	Rüstem	2
Arif	2	İsmail	20	Salih	7
Bayram	2	Kadir	3	Süleyman	31
Behzat	1	Latif	1	Şerif Mehmed	2
Bekir	3	Lütfullah	1	Vehbi	1
Bektaş	2	Mahmud	5	Veli	4
Bican	1	Mehmed	130	Veysi	1
Cafer	1	Mehmed Ali	11	Yakub	7
Cemali	2	Mehmed Arif	1	Yunus	1
Cüneyd	1	Mehmed Emin	6	Yusuf	4
Daver	2	Mehmed İzzet	2	Zekeriya	2
Davud	1	Mehmed rüstem	1	Belirtilmemiş	6
Emin	12	Mehmed Said	2		
Emrullah	1	Memiş	3		
Toplam	303		479		202
Genel toplam	985				

Eceabad'da yaşayan Müslümanların en çok kullandıkları 13 erkek adı bulunmaktadır. 826 erkek hane sahibinin adı bu 13 isimden biridir. En çok kullanılan isimler; Mehmed (% 13), Ahmed (% 12), Hüseyin (% 12), Ali (% 11), Hasan (% 11), Mustafa (% 9), Süleyman (% 3), İbrahim (% 3), Halil (% 2), Osman (% 3), İsmail (% 2), Ömer (% 2) ve Abdullah'dır (% 2).

Eceabad'ın köylerinde yaşayan Müslüman hanelerdeki erkeklerin adları Arapça ve Farsça'dan alınan adlardır. Çok kullanılan isimlerin başında, Türklerce çok sevilen ve saygı duyulan peygamber ve halife isimleri gelmektedir. Müslüman erkek adlar arasında çift isimlerde çok yaygın olmasa da görülmektedir. Bu şekilde en çok kullanılan isimler Mehmed Ali ve Mehmed Emin'dir. Müslüman hanelerde, doğan çocuğa isim verilirken bugünde bir nebze devam eden babanın ve dedenin ismini çocuğuna verme geleneği devam etmektedir.

Gayrimüslimlerin en çok kullandıkları adlar, Dimitri (32), Nikola (26), Yanaki (25), Yorgi (24), Yani (24) Hristo (23), Panayot (23), Kostantini (20), Estrati (19), Kiryako (17), Andon (16), Vasil (15), Ebostol (13), Lampo (13) gibi adlardır. Müslüman hanelerde görüldüğü gibi Gayrimüslim hanelerde de belli isimlerde yığılma vardır.

Tablo-23. Hane Reislerinin Adları/Gayrimüslim.

Ad	Adedi	Ad	Adedi	Ad	Adedi	Ad	Adedi
Aksenaki	1	Estati	1	Ligor	3	Tohar	3
Aleksi	3	Estelanoz	6	Londari	1	Toma	1
Anagtoş	2	Esteliyanoz	2	Mavrodi	3	Tozma	1
Anastaki	1	Estilani	1	Menol	10	Trandafil	6
Anaştaş	11	Estimat	3	Metro	2	Tufan	6
Andimo	1	Estrati	19	Mihal	6	Vankel	4
Andolaki	1	Fenaki	2	Nikola	26	Varvedaki	1
Andon	16	Futi	9	Nikolaki	2	Vasil	15
Andriye	11	Gavril	1	Panayot	23	Vayandez	1
Angelaki	1	Hiralanpo	8	Pandali	1	Veyanil	1
Atnaş	3	Hristaki	5	Papahormoz	1	Vasleko	1
Bodrem	1	Hristo	23	Papalondaz	1	Yakim	1
David	1	Kalanti	1	Pavli	6	Yamandi	4
Çarşot	1	Kalis	1	Petro	10	Yanaki	25
Dimitraki	1	Kambanoz	1	Podrum	2	Yani	23
Dimitri	32	Kaytan	1	Praşko	2	Yorgaki	10
Dimyanos	1	Kiryako	17	Risko	1	Yorgi	24
Drako	1	Komno	3	Sava	6	Zafir	4
Droso	1	Kosta	5	Serefim	5	Zafiraki	2
Ebostol	13	Kostandi	8	Simyo	1	Zahari	7
Elya	4	Kostantino	20	Sotir	6	Belirtilmemiş	9
Engele	9	Kozma	1	Tanaşi	9		
Erkir	2	Lampo	13	Tiryarih	1		
Esbero	8	Laskari	3	Todori	10		
Estafani	9	Lazari	2	Toğnosto	2		
Toplam	135		156		140		149
Genel toplam	580						

Unvan ve Lakaplar

Kişilerin sosyal statülerini gösteren unvanla, sülalesini gösteren lakap kullanımı Osmanlı toplumunda yaygındır. Unvan: Bir kimsenin adı, sanı, kimliği (Parlatır, 2011, s.368).

Lakap: Bir kimseye asıl adından başka takılan ad (Develioğlu, 1998, s.541).

Eceabad'ın köylerinin sadece üçünde hane reislerinin unvanları belirtilmiştir. Bu köylerde Küçük Anafarta, Kilidbahir ve Seddülbahir'dir. Diğer köylerde tahriri yapan görevliler bu bölümü belirtmemişlerdir. Toplam 1112 hane reisinden yalnızca 479'unda bir

unvan belirtilmiştir. Hacı, Bey, Hafız, Seyyit, Bey, Ağa gibi unvanlar Müslümanlar tarafından en çok kullanılan unvanlardır.

En yaygın olarak kullanılan unvan ise 33 hane reisiyle hacı unvanıdır. O dönemdeki ulaşım imkânlarına bakıldığında 33 kişi uzun bir yolculuktan sonra görevini yerine getirerek hacı olmuştur. “Efendi” okuyup yazması olanlara unvan olarak verilen bir tabirdir. Tanzimat’tan önce orduda binbaşıya kadar olan rütbe sahiplerine de resmen efendi unvanı verilirdi. Tanzimat’tan sonra efendi unvanı, resmi muamelatta yalnız okuryazarlara ve mektep talebelerine tahsis edilmiştir (Pakalın, 1993, s. 595).

“Ağa” yüksek mevki sahipleri hakkında kullanılır bir tabirdir. Bilhassa Tanzimat’tan önce ıstıhlalarda ağalık pek mühimdi. Yeniçeri ocağı zabitlerine umumiyetle ağa denilirdi. Sonraları okuması yazması olmayanlar hakkında kullanılmıştır. Tanzimat’tan sonra ise alaylı zabitlerden okuma yazma bilmeyen mülazım ve yüzbaşılara ağa denirdi (Pakalın, 1993, s. 21, 22).

Hafız, Kur’anı ezberlemiş olan kişiler hakkında kullanılır bir tabirdir (Pakalın, 1993, s. 705). “Seyyid” Hz. Muhammed’in torunu Hüseyin’in neslinden gelenler için kullanılırdı (Pakalın, 1993, s. 290).

Osmanlılarda ‘Bey’ unvanına Orhan zamanında tesadüf olunmaktadır. Osmanlılarda kabile reisleri, askeri ve mülki büyük memurlara ve büyük devlet adamlarının çocuklarına ‘Bey’ unvanı vermişlerdir. Bu unvan Osmanlıların son devirlerinde daha fazla taammüm etmiştir, az çok bir mevki sahibi olanlar bu unvanı kullanmıştır (Pakalın, 1993, s. 214).

Temettuat defterlerinde şahısların lakapları belirtilmemiştir.

BÖLÜM II: MESLEKLER VE ESNAF GRUPLARI

İşgücü Dağılımı

Nüfusun Meslekî Dağılımı

Temettuat defterlerinde erkek nüfusun meslekleri, iktisadî, tarımsal faaliyetleri ve gelirleri hakkında önemli bilgiler bulunmaktadır. Bu verileri bu açılardan analiz etmek mümkündür. Eceabad Nahiyesinin iktisadî yapısı Müslüman ve Gayrimüslimler olmak üzere iki başlıkta analiz edilmiştir. Müslümanlar köylerde yaşarken Gayrimüslimlerin büyük çoğunluğu Eceabad merkezinde bulunmaktadır.

Müslüman köylerde yaşayan hane reislerinin meslekleri defterlerde belirtilmemiştir. Sadece kale olarak da boğazın güvenliğini sağlayan Kilidbahir ve Seddülbahir köylerinde hane reislerinin meslekleri yazılmıştır. Ancak meslek belirtilmeyen köylerdeki hanelerin geçim kaynakları tarım ve hayvancılık olduğu göz önünde bulundurulursa çiftçilik, gündelikçilik, çobanlık ve ırgatlık gibi mesleklere sahip oldukları düşünülebilir.

Geleneksel tarımın temeli hiç kuşkusuz köylü ailesidir. Evlenmiş çoluk çocuk sahibi olmuş erkek köylünün simgelediği emek ünitesidir. Devlet, vergi mükellefi olarak onu tanırdı (İnalçık, 1989, s. 1,2). Tipik bir köylü ekonomisinde kırsal nüfus, kendi işletmesinde çeşitli çiftçilik faaliyetlerinde bulunur ve geçimini de bunlardan sağlardı. Kırsal yerleşim birimlerinde nüfusun temel geçim kaynağı çiftçiliktir (Güran, 1998, s. 115). 1840 yılında Eceabad nahiyesi dâhilinde 17 köy bulunuyordu. Bunlardan 16'sı Müslüman, 1'i Rum köyüdür.

Tablo.24. Hane Reislerin Meslekleri/ Müslüman

Sektör	Meslekler	14 köy	Kilidbahir	Seddülbahir	Toplam
Tarım Sektörü	Çiftçi	689	17	51	757
	Bağcı	-	1	2	3
	Çapacı	-	22	1	23
	Çoban	-		1	1
	Hizmetkâr			1	1
Nakliye sektörü	Kiracı		1	1	2
	Kayıkcı		44	45	89
Ticaret Sektörü	Oduncu		1	1	2
	Attar		1		1
	Eskici			1	1
	Demirci		1	1	2
	Duhancı		1	1	2
	Bakkal		5	4	9
Gıda Sektörü	Balıkçı		4	5	9
	Kasap		1	1	2
	Değirmenci		1	5	6
	Helvacı		1		1
	Ekmekçi		1	1	2
Tekstil/dokuma sektörü	Hallaç		2		2
	Çulhacı		27	8	35
İnşaat sektörü	Marangoz		1	1	2
Hizmet Sektörü	Berber		3	5	8
	Saka			4	4
	Kahveci		3	2	5
Din hizmetleri	İmam	2	4	2	8
	Müezzin		1	1	2
	Hatib		1	1	2
Güvenlik	Topçu er		2	9	11
	Dizdar			1	1
	Asakir-i mansure	1			1
	Asakir-i bahriye	2		4	6
	Miralay		1	1	2
	Liman reisi			1	1
	Topçu çavuş		2	2	4
	Mülazım		2		2
Yüzbaşı		6	2	8	
İdari hizmetler	Bekçi			1	1
	Muhtar			2	2
	Kâtip			2	2
Genel toplam		694	157	171	1022

Tablo 24’de görüldüğü üzere köylerde yaşayanların meslekî durumları şehir merkezine göre daha farklıdır. Kırsal nüfusun meslekî dağılımı incelendiğinde, köylü ekonomisinin temelini oluşturan bağımsız küçük çiftçiler çoğunluktadır. Müslüman

köylerdeki hane reislerinin % 77'si çiftçi, bağcı, çoban, hizmetkâr gibi tarımla ilgili mesleklerde çalışmaktadır. % 9'u nakliye sektörü (kayıkçı, denizci vs.), % 4'ü dokuma, % 4'ü güvenlik, % 2'si hizmet, % 2'si gıda sektöründe çalışan kişiler oluşturmaktadır. Köylerde temel faaliyet ve geçim kaynağı çiftçiliktir. Seddülbahir ve Kilidbahir dışındaki köylerde çiftçilik dışı mesleklerin yaygınlaşmadığı görülmektedir. Bu da köylerdeki tarım işletmelerinin yeterli bir geçim kaynağı olduğunu göstermektedir.

Tablo.25. Hanelerin Meslek Dağılımı/ Gayrimüslim

Sektör	Meslekler	Vergi Mükellefi Sayısı		Toplam
		Maydos	Kirte	
Tarım Sektörü	Çiftçi	41	11	55
	Çoban	2	11	13
	Çapaçı	4		4
	Gündelikçi	21		21
Gıda sektörü	Değirmenci	3	2	5
	Yağcı	2		2
Tekstil/Dokuma sektörü	Boyacı	4		4
	Terzi	5		5
Ticaret Sektörü	Bakkal	5	2	7
	Çerçi	3		3
Nakliye Sektörü	Kayıkçı	18		18
Sanayi sektörü	Çömlekçi	1		1
	Debbağ	1		1
	Fıçıcı	1		1
	Pabuççu	2		2
Hizmet Sektörü	Berber	2		2
İnşaat/Yapı Sektörü	Dülger	99	17	116
	Duvarcı	5	5	10
	Neccar	13		13
	Nakkaş	1		1
	Sıvacı	1		1
Din hizmetleri	Papaz	4		4

Gayrimüslim vergi mükellefleri içerisinde en fazla istihdam inşaat ve yapı sektöründedir. Hane reislerinin % 49'u dülger, duvarcı, Neccar, Nakkaş, sıvacı vs. bu sektörde çalışmaktadır. İkinci sırada tarım sektörü gelmektedir. Çalışanların % 35 çiftçi, çapaçı, çoban ve gündelikçi tarım işçisi olarak bu sektörde çalışmaktadır. Bu durum şehirde

yaşayan Müslümanlar için tarımın önemli bir geçim kaynağı olduğunu göstermektedir. Üçüncü sırada nakliye ile ilgili meslekler vardır (% 9). Dördüncü sırada ise tekstil ve ticaret sektörleri gelmektedir.

Gayrimüslim toplum içerisinde 22 tür esnaflık ve ticaret faaliyetlerinden biri yürütülmektedir. Bu durum bir ihtisaslaşma düzeyinin düşük olduğunu göstermektedir. İhtisaslaşma oranı inşaat ve yapı sektörü ile tarım sektörü dışında çok zayıftır.

Eceabad'da Bulunan Esnaf Grupları

Osmanlı devletinin, kuruluşundan son dönemlerine kadar, yegâne örgütlü toplumsal kesim, şehirlerdeki esnaf örgütleri olmuştur (Alada, 2008, s. 49). Osmanlılar' da el sanatları ile uğraşanlarla geçimlerini mal ve hizmet üretimi, alım ve satımı ile sağlayanlar esnaf adı verilmektedir (Kal'a, 1995, s.423). Esnaf örgütlenmeleri, bugün bildiğimiz anlamda belirli bir iş kolunun bütünü, hatta birkaç mal veya hizmeti ihtiva eden bir bölümünü kapsamaktan oldukça farklı, çok dar ve sınırlı zümreler halinde, her mal ve hizmet için ayrı birer birim oluşturan kuruluşlardı. Belirli bir malın ham maddeden başlayarak nihaî tüketime hazır hale gelinceye kadar geçirdiği üretim aşamalarının her biri ayrı bir esnaf birimi olarak örgütlenmekle kalmaz, ayrıca her aşamada, farklı mal türleri varsa, onlar da ayrı birer örgütlenme birimi oluşturlardı (Genç, 1986, s.113).

Osmanlı toplumundaki esnaflığın kökenleri daha önceki Türk-İslâm devletlerine kadar uzanır. Her esnaf kolunun kendine mahsus gelenekleri ve her mesleğin bir pîri vardır. Selçuklu dönemi esnaf birliklerinin devamı olan ve genellikle şehir ve kasabalarda bulunan Osmanlı serbest esnaf kuruluşları, rekabet prensibi yerine karşılıklı kontrol ve yardımlaşma esasına göre teşkilatlanmışlardı. Aynı meslek ve sanat erbabı bir arada çalışır ve birbirlerini

denetlerdi. Bunların görev, yetki, sorumluluk ve hakları geleneklere ve nizamnamelere göre düzenlenmiştir (Kal'a,1995, s.423-430).

Esnafılıkta mertebeler alttan üste çırak, kalfa ve usta şeklinde idi. Çırak, dükkanda ustanın gösterdiği ufak tefek işleri yapar, zamanla imalatta yardımcı olmaya başlar ve haftalık ücret alırdı (Kütükoğlu, 1999, s. 609). Ustalığa yükselmek için kalfanın üç yıl kalfalık etmesi, bu süre içinde hakkında hiç şikâyet olmaması gerekmektedir. Kendine verilen görevleri dikkatle yapması, özellikle çırak yetiştirme hususunda titiz davranmalıdır. Kalfanın ayrı dükkân yönetip yönetememesi üzerinde kanaat verilerek, sermaye durumu müsait olması hususları kesinleştikten sonra törenle üstad yapılırdı (Çağatay, 1997, s.138)

Eceabad'da faaliyette bulunan esnaf ve dükkân sayısı hakkında temettuât defterlerinde ayrıntılı bilgiler vardır. Şehir ve köylerde faaliyet gösteren esnafı ürettiği mallar ve verdiği hizmetlerin özelliklerine göre iş kollarına ayırabiliriz. Ürettiği mal çeşitlerine göre, gıda, sanayi, tekstil ve verdiği hizmete göre de ticaret, nakliye gruplara ayırarak tasnif edilebilir.

Nakliye Alanında Çalışan Esnafı

Şehir ve köylerde taşımacılık işlerinde, kiracı, kayıkçı esnafı faaliyet yürütmekteydi. Nakliye işkolunda da Müslümanlar yoğunluktadır. Sektör içerisinde en yaygın meslek boğazda yük ve insan taşımacılığı yapan kayıkçılardır. Müslümanlar arasında 89 kayıkçı, 1 kiracı, gayrimüslimler arasında ise 18 kayıkçı esnafı faaliyet göstermekteydi.

Kiracı denilen beygir ve katırlarla nakliyecilik yapan sadece bir Müslüman esnaf bulunmaktadır. Bu durum Gelibolu yarımadasında kara taşımacılığının yoğun olmadığını göstermektedir.

Gıda Üreten ve Satan Esnaf

Yemek ve içmek insanın temel ihtiyaçlarıdır. Öncelikle bu ihtiyaçların karşılanması gerekir. Eceabad'da gıda sektöründe 6 değişik işkolu olup, bunların büyük çoğunluğu değirmencidir. Eceabad'da 11 kişi geçimini değirmencilik yaparak sağlamaktadır. Bunların 5'i Rum, 6'sı Müslümandır. Değirmenler yel değirmeni veya sadece değirmen olarak yazılmıştır. Yel değirmenleri Müslüman köylerinin çoğunluğunda vardı. Kilidbahir (5), Seddülbahir (9), Büyük Anafarta (3), Bigalı (1), Ilgardere (4), Küçük Anafarta(5), Karainbeyli (7), Keçili(1), Sivli (1), Turşun (2), Yalakabad(2) köylerinde toplam 40 yel değirmeni faaliyet göstermekteydi. Gayrimüslimlerin faaliyet gösterdiği değirmenlerin 36'sı Maydos'ta, 5 adedi ise Kirte köyünde idi. Maydos'daki değirmenlerin 29'u yel, 1'i at, 6'sı ise susam yağı değirmeni idi. Muhtemelen yağhane işletmesinde bu değirmenden yararlanmaktaydı. Değirmenlerin bütün yıl boyunca çalıştığına dair bir bilgi defterde yoktur. Örneğin XVI. yüzyılda Çeşme'de yel değirmenleri bütün yıl çalıştıkları halde, su değirmenlerinin süreleri daha azdı. Çoğu altı veya üç ay çalışırlardı. Bu da suyun bol geldiği mevsimlerde olup, diğer aylar faaliyetlerini durdururlardı (Kütükoğlu,2010, s.137). Bu durum Eceabad nahiyesi için de geçerli olmalıdır.

Bunun dışında kasap (2), helvacı (1), ekmekçi (2) gibi gıda sektöründe faaliyet gösteren Müslüman nüfus da bulunmaktadır.

Tekstil-Dokuma İle İlgili Esnaf

Eceabad'da dokumacılığın gelişmediği görülmektedir. Bu sektörde sadece 4 çeşit işkolu faaliyette olup, büyük çoğunluğunu da Çulhacılar oluşturmaktadır. Köylerde dokumacılık alanında faaliyet gösteren esnaf hallaç (Pamuk atan kimse) ve çulha esnafıdır. Çulhacı bez vesair mensucat dokuyan esnafa verilen bir isimdir (Şemseddin Sami, 1317,

s.524). Çulhacılar pamuğu, çırkırlarda pamuk ipliği ve pamuklu dokuma haline getiriyorlardı. Köylerde 39 Müslüman çulha esnafı faaliyet göstermektedir. Bu sektör içerisinde dokuma ile ilgisi olmayan sadece elbise ve diğer ev eşyaları biçip diken gayrimüslim terziler (5 kişi) bulunmaktadır. Terziler, şehir nüfusunun giyim kuşam, mefruşat, yatak yorgan takımları gibi zarurî ihtiyaçları yanında köylere de iş yapmaktaydılar. Boyacılar dokunan bezlerin boyama işini yapan esnaflardır. Şehirde dokuma sektörünün gelişmediği görülmektedir. Şehirde 4 Rum boyacı esnafı olup, herhangi bir boyahane işletmesi de bulunmuyordu.

Alp-Satıcı Esnaf

Bu grupta herhangi bir mal üretmeyip sadece satışını ticaretini yapan esnaflar yer almaktadır. Bu sektörde faaliyet gösteren esnafların çoğunlukla Gayrimüslimler olduğu görülmektedir. 4 tür esnaflık bu işkolunda bulunmaktadır. Attâr ıtriyat denilen güzel koku ve yağlarla, baharat, iğne, iplik vesair şeyler satan esnafa verilen isimdir (Şemseddin Sami,1317, s. 939). Şehirde 1 Müslüman attar esnafı faaliyette bulunuyordu. Zahire ve yiyecek gibi şeyler satan (Şemseddin Sami,1317, s. 296). Bakkal esnafı bu sektör içerisinde çoğunluktadır. Şehirde faaliyet gösteren 7 Rum, köylerde faaliyet gösteren 6 Müslüman bakkal vardı. Defterlerde duhancı olarak belirtilen tütün alım satımıyla uğraşan esnaf sayısı 2'dir. Bunların hepsi Müslümandır.

Çerçiler her nevi ufak tefek eşya satan ve çoğunlukla para ile satmayıp başka mallarla değiştiren esnafa verilen bir isimdir. Genellikle gezginci bir meslektir (Pakalın, 1993, s. 352). Şehirde 3 çerçi esnafı vardı Eski esvab vesaire alıp satan veya eski kundura, esvap yamalayıp tamir eden esnafa eskici denilmektedir (Şemseddin Sami,1317, s. 112). 1 Müslüman kişi eskicilik yapmaktadır. Eskici esnafının eski elbise alıp sattığı veya kundura ve elbiselere yama işini mi yaptığı defterdeki kayıtlardan anlaşılmamaktadır. Belki de her iki işi de yapıyorlardı.

Şehir ve köylerdeki halkın ısınma ihtiyaçlarını karşılayan bir diğer esnaf grubu da odunculardır. Köylerde 2 Müslüman oduncu faaliyet göstermekteydi.

İnşaat/Yapı İşlerinde Çalışan Esnaf

Şehirde inşaat malzemesi imal eden, satan ve yapı işlerinde çalışan 143 esnaf faaliyet göstermektedir. Bu sektör Eceabad'da faaliyet gösteren en büyük esnaf grubunu oluşturmaktadır. Bu sektördeki meslekleri ağırlıklı olarak Rumlar yürütmektedir. Şehirde dolap, masa, yazıhane gibi ince tahta işleri yapan (Şemseddin Sami, 1317, s.1255) 2 Müslüman marangoz faaliyet yürütüyordu. Neccar ya da dülger ise binaların kapı ve pencere gibi doğrama kısımları hariç çatı, döşeme, tavan, merdiven vs. kaba ahşap kısımlarını yapan sanatkârlardır (Pakalın, 1993, s. 435). Maydos'ta 99, kirte köyünde 17 Rum dülger faaliyet gösteriyordu. Yine neccar esnafının tamamı Maydos'da çalışmaktaydı. Zaten Eceabadlı dülger ve neccarlar ülke çapında ünleri vardı. Osmanlı Devletinin her yerinde aranan ustalardı. Bunların dışında duvarcı (10), sıvacı (1) gibi inşaat işlerinde çalışan Rum ustalarda mevcuttu.

Hizmet Üreten Esnaf

Herhangi bir ticari mal değil de yalnız mesleğiyle ilgili hizmet üreterek gelir sağlayan 3 tür esnaflık şehirde faaliyet göstermektedir. Bunlar Berber, kahveci gibi esnaflardı. Hizmet veren esnaf içerisinde önemli bir yekûn teşkil eden berberler şehir ve köylerde mesleklerini icra etmekteydiler. Bu sektörde 8 Müslüman ve 2 Gayrimüslim berber bulunuyordu.

Mal ve Alet İmal Eden Esnaf

Osmanlı Devleti'nde madenî işlerle ilgili faaliyetler, dokumacılık ve deri işlerinden sonra gelmektedir. Bu alanda da, özellikle bakır ve demircilik yaygındı. Çünkü ülkede maden ocaklarının ürettiği demir ve bakırın memleket ihtiyacından fazla olduğu bilinmektedir. Demircilikte geleneksel üretim kollarından biridir. Şehirlerde demirci esnafı balta, kazma, tırpan, kürek, nal, mih gibi daha ziyade çiftçileri ilgilendiren avadanlıkları ve bıçak, kama, yatağan ve benzeri kesici aletleri ve silah olarak kullanılan şeyleri yapmakta idiler (Akdağ, 1995,s.147). Köylerde 2 demirci ustası faaliyet göstermekte idi. Şehirde demirci ustasına rastlanmamıştır. Muhtemelen ihtiyaçlar Çanakkale şehrinde karşılanmaktaydı.

Deri sanayi Osmanlı devletinde dokumacılıkla birlikte en gelişmiş sektördür. Eceabad'da 1 Rum debbağ ustası faaliyet göstermekte idi. Debbağ bölgede kesilen büyük ve küçükbaş hayvanların derilerini işlemekteydi. Debbağlardan başka deriyi malzeme olarak kullanan diğer bir meslekte ayakkabı yapımı ve ticaretiyle uğraşan pabuççu esnafıdır. Şehirde 2 Gayrimüslim pabuççu vardı.

Şehirdeki Dükkânlar

Şehir bölgesel bir hinterlandın merkezi olarak, iki tip ticarî eylem merkezine sahip olmuştur: Sabit mamul eşya çarşısı ve pazaryeri. (Kuban, 1968, s 71). Çarşı alışverişin yapıldığı, iki tarafında dükkânların sıralandığı bir veya birkaç sokaktan meydana gelmektedir. Bir yerleşme yerinde kendiliğinden ortaya çıkan çarşılardan başka bir vakıf binasına gelir sağlamak ve eğer bu vakıf eser bir cami ise cemaati oraya çekmek için belli vakıf eserlerinin yakınlarına ve uzaklarına da çarşılar kurulmuştur (Eyice, 1992, s.303). Çarşılar farklı

esnafların ikametgâhlarına göre, bölümlere ayrılmıştır. Her sokak bir esnafa tahsis edilmiştir. Temettuât defterinde dükkânların bulunduğu çarşılar hakkında bilgi yoktur.

Tablo. 26.Eceabad'daki Dükkân Sayıları

Dükkân Türleri	Müslüman	Gayrimüslim	Toplam
Abacı	-	1	1
Bakkal	9	24	33
Berber	7	2	9
Boyacı	-	4	4
Çömlekçi	-	1	1
Çerçi	1	1	2
Çulhacı	42		42
Debbağ	-	2	2
Dalyan	10	6	16
Dükkân	19	4	23
Ekmekçi Fırını	3	5	8
Kahvehane	11	3	14
Kasap	1		1
Kayık mahzeni	14	5	19
Nohutçu	1		1
Pabuççu	-	3	3
Simitçi Fırını	4	-	4
Terzi	-	1	1
Uncu	1	-	1
Yağhane	12	-	12
Yemenici	-	1	1
Toplam	135	63	198

Eceabad'da 198 dükkân, mahzen, fırın ve yağhane bulunmaktadır. Müslümanların yaşadığı Kilidbahir ve Seddülbahir köylerindeki dükkân sayısı ve esnaf çeşitliliği dikkat çekicidir. Bu iki köyde aynı zamanda boğazın güvenliği için yapılan kaleler bulunmaktadır. Kaledeki askerlerin ihtiyaçlarını karşılamak gerekmektedir. Bu yüzden Kilidbahir ve Seddülbahir köylerinde esnaf ve ticaret faaliyetleri yoğunlaşmıştır. Bu köyler Osmanlı devletindeki kırsal yerleşim yerlerinden farklıdır.

Eceabad'da bulunan dükkân, mahzen, fırın ve yağhanelerden % 68'i (135) Müslümanlara, % 32'si (63) Gayrimüslimlere aittir.

BÖLÜM III: TOPRAK, SERVET VE VERGİ DAĞILIMI

Tanzimat Dönemi Tarım ve Ziraat

Osmanlı İmparatorluğunda tarım arazisini kullanımını düzenleyen hukuksal çerçeveyi, şeriat ile padişahların koyduğu örfi kanun sağlıyordu (İnalçık, 2014, s. 15). Osmanlı Devleti özel şahıslara toprak mülkiyeti tanımamış ve bütün araziye devletin kabul etmiştir. Bunun yanında bağ, bahçe ve içine ev yapılmış olan çevrili yerler, yani imar görmüş arazi ferdin mülkü sayılmaktadır (Akdağ, 1995, s.42).

Osmanlı Devletinde toprakların büyük bir kısmını miri araziler teşkil etmektedir. Miri arazi, tasarruf şekli tımar denilen nizam ile çiftçilere ekilmesi için verilen devlet arazileridir. Umumiyetle kabul edilen fikre göre, 1839'da Tanzimat'ın ilanı ile dirlik (tımar) sistemi kaldırıldığından bu tarihten 1847'ye kadar kısmen sipahiler ve kısmen mültezimler ve bu tarihten sonra özellikle mültezim ve muhassıllar miri araziye tefviz etmişlerdir (Cin, 1985, s. 79,80).

Köylü umumiyetle bir çift öküzle işlenebilecek ve bir çiftçi ailesinin geçinmesine müsait olacak büyüklükte olan ve "çift" tabir edilen işletme bütünlerinden birini, devlet namına bu arazinin kiraya verilmesine ve idaresine memur olan sipahi veya emine, tapu resmi namı altında tanılan bir peşin kira vererek kiralamış oluyordu (Barkan, 1940, s.324,325).

XIX. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu çok büyük ölçüde tarıma bağımlıydı, yüzyıl sonuna dek de öyle kaldı. Osmanlı Devleti bir tarım imparatorluğuydu, vergi gelirlerinin tarımsal kaynaklardan alınıyordu. (Quataert, 1995, s. 1556).

Toprak Dağılımı

Tablo.27. Ziraat Yapılan Ekili Arazinin Dağılımı/Müslüman

Toprağın cinsi	Dönüm	Kıymeti (kuruş)	Dönüm başına ortalama kıymeti (kuruş)	Hane başına düşen arazi miktarı- dönüm
Tarla	34742,5	2277040,5	65,54	31,24
Bağ	976,5	179140	183,45	0,87
Bahçe	7	1185	169,28	0,006
Mera	125	1475	11,8	0,11
Koru	375	1875	5	0,33
Toplam	36226	2460715,5		

1840 yılında yapılan temettuat sayımlarına göre, Eceabad'ın köylerinde hane sahiplerinin 36226,5 dönüm ekili ve dikili arazisi bulunmaktadır. Bu arazilerin 34742,5 dönümü tarla, 976,5 dönümü bağ ve 7 dönümü bahçedir. Defterlerde tarlalardaki ürünlerin cinsi, ekili olup olmadığı belirtilmemiştir. Ayrıca hane başına düşen tarla miktarı 31,2 dönüm, bağ ise 1 dönümdür. Köylerdeki toprak miktarı ve hane başına düşen toprak miktarı Maydos ve Kirte'deki hane halklarından oldukça fazladır.

Tablo-28. Ziraat Yapılan Ekili Arazinin Dağılımı/Gayrimüslim.

Toprağın cinsi	Dönüm	Kıymeti (kuruş)	Dönüm başına ortalama kıymeti (kuruş)	Hane başına düşen arazi miktarı- dönüm
Tarla	14292,5	957629,5	67	18,13
Bağ	1257,5	376699,5	299,5	1,60
Bahçe	55,75	8485	152	0,07
Mera	1518	16800	11,06	1,92
Koru	10	500	50	0,01
Toplam	17133,75	1360114		

1840 yılında yapılan temettuat sayımlarına göre Maydos ve Kirte'de 14292,5 dönüm tarlaya ekim yapılmıştır. Bu ekim yapılan tarlaların toplam kıymeti 957629,5 guruştur. Buradaki tarlaların dönüm başına kıymeti 67 guruştur. Hane başına düşen toprak miktarı 18,13 dönümdür. Hane başına düşen miktar ise 31 dönümdür. Köylerdeki tarla miktarı ise 34742,5 dönümdür. Bunun da toplam kıymeti 2277040 guruştur. Dönüm başına ortalama

kıymeti ise 65,54 guruştur. Yani Gayrimüslim ve Müslüman yerleşim yerlerinde dönüm başı ortalama kıymet aynıdır.

Bağ oranına baktığımızda 1257,5 dönüm bağ bulunmaktadır. Bunun toplam kıymet bedeli 376699,5 guruştur. Dönüm başına ortalama kıymeti ise 299,5 guruştur. Hane başına düşen bağ miktarı ise 1,60 dönümdür. Köylere baktığımızda ise; köylerdeki bağ miktarı 976 dönümdür. Ortalama dönüm başına kıymeti ise köylerde 179 guruştur. Bu durum bize göstermektedir ki Gayrimüslim nüfusun bulunduğu yerleşim yerlerinde vergiyi yüksek almak için tarla ve bağların değerleri biraz yüksek gösterilmiştir. Gayrimüslim nüfus ayrıca bağcılığa Müslüman nüfustan daha çok eğilmektedir. Maydos merkezde geçimini esnaflıkla sağlayan hanelerde bağcılık yapmaktadırlar. Maydos ve Kirte de 55,75 dönüm bahçe,1518 dönüm mera, 10 dönüm kuru bulunmaktadır.

Tarım İşletme Tipleri ve Büyüklükleri

Ziraî üretimde etkinliği belirleyen faktörlerden biri olan işletme büyüklüğü, tarım ekonomisi bakımından büyük önem taşır. Genellikle sermaye donatımı daha yeterli olan işletmeler, etkin tarım metotlarını kolaylıkla benimseyerek ziraî gelişmeye destek olurlar. Buna karşılık sermaye donatımı yetersiz olan küçük işletmenin modern ve ileri tarım metotlarını benimsemesi oldukça güçtür. Osmanlı tarım istatistiklerinde tarım işletmeleri üçe ayrılmıştır:

1-İmalât-ı Sağîre: Yüzölçümleri 10 dönümden az olan küçük işletmelerdi.

2-İmalât-ı Mutavassıta: Yüzölçümleri 10-50 dönüm arasında olan orta büyüklükte işletmelerdi.

3-İmalât-ı Cesîme: Yüzölçümleri 50 dönümden daha fazla olan büyük işletmelerdi

(Güran, 1998, s. 81).

Tablo-29. Hane Reislerine Ait Arazilerin Büyüklükleri/Müslüman Köyler

Toprağın cinsi	Dönüm					
	0,5-4,5	5-9,5	10-25	26-60	61-100	101 -200
Tarla	102	83	190	341	116	39
Bağ	640	3	-	-	-	-
Bahçe	5	-	-	-	-	-
Toplam	747	86	190	341	116	39

Bitkisel üretim yapılan işletmelerin tipleri ve büyüklükleri Tablo 29’da gösterilmiştir. Eceabad’ın köylerinde tarla olarak kullanılan arazilerin içinde en çok ekimi yapılan tarla büyüklüğü 26-60 dönüm arasındadır. 26-60 dönüm arasında 341 işletme bulunmaktadır. Bunun oranı % 39’a denk gelmektedir. İkinci olarak 10-25 dönüm arasında işletmeler gelmektedir. Bunlarda 190 adettir. Bunun sayısal oranı % 21’e denk gelmektedir. Üçüncü olarak 61-100 dönüm arasında işletmeler gelmektedir. Bunlarda 116 adettir.

Köylerde 643 adet bağ bulunmaktadır. Bu bağların 640 adeti 0,5- 4,5 dönüm arasındadır. 3 tanesi de 5- 9,5 dönüm arasında 3 adet bağ bulunmaktadır. 5 adet 0,5- 4,5 dönüm arasında bahçe bulunmaktadır.

Tablo-30. Hane Reislerine Ait Arazilerin Büyüklükleri/Gayrimüslim

Toprağın adı	Dönüm					
	0,5 -4,5	5-9,5	10-25	26-60	61-100	101 -200
Tarla	322	150	170	104	41	11
Bağ	538	36	5	-	-	-
Bahçe	21	1	1	-	-	-
Toplam	881	187	176	104	41	11

Bitkisel üretim yapılan işletmelerin tipleri ve büyüklükleri Tablo 30’ da gösterilmiştir. Maydos ve Kirte’de tarla olarak kullanılan arazilerin içinde en çok ekimi yapılan tarla büyüklüğü 0,5- 4,5 dönüm arasındadır. 0,5- 4,5 dönüm arasında 322 işletme bulunmaktadır.

Bunun oranı % 40,2'ye denk gelmektedir. İkinci olarak 10-25 dönüm arasında işletmeler gelmektedir. Bunlar da 170 adettir. Bunun sayısal oranı % 21,3'e denk gelmektedir. Üçüncü olarak 5- 9,5 dönüm arasında işletmeler gelmektedir. Bunlar da 150 adettir. Bunun sayısal oranı % 18,7'e denk gelmektedir. Maydos ve Kirte'de 579 adet bağ bulunmaktadır. Bu bağların 538 adeti 0,5- 4,5 dönüm arasındadır. 5- 9,5 dönüm arasında 36 adet bağ bulunmaktadır. 10-25 dönüm arasında 5 adet bağ bulunmaktadır. 21 adet 0,5-4,5, birer tane 5- 9,5 ve 10- 25 dönümlük bahçe bulunmaktadır.

Tablo.31. Toprağın Kullanım Alanları İtibarıyla Dağılımı-Köyler

Köyler	Tarla Dönüm	Bağlar Dönüm	Bahçe	Mera	Koru	Toplam
			Dönüm	Dönüm		Dönüm
Bigalı	1080	11				1091
B. Anafartalar	6493	94				6587
K. Anafartalar	4318,5	150,5				4469
İlgardere	2121	45,5				2166,5
Karainbeyli	3305,5	167,5				3473
Keçili	977	11,5				988,5
Kilidbahir	1388,5	175,5	1,5			1565,5
Kocadanlı	430,5	0,5				431
Kum	572	11,5				583,5
kurucadere	652	8,5				660,5
Seddülbahir	6222	158,5	5,5	125	375	6886
Sivli	1667,5	38				1705,5
Turşun	2554	56				2610
Uzunhızırılı	264	2				266
Bahşi	455,5	9				464,5
Yalakabad	2241,5	37				2278,5
Toplam	34742,5	976,5	7	125	375	36226

Eceabad'ın köylerindeki toprak miktarlarına ve bu toprakların değerlerine baktığımızda en fazla toprağa sahip köy Büyük Anafarta köyüdür. Bu köyün 6493 dönüm tarla arazisi vardır. Bu tarla arazilerinin toplam değeri 482.675 guruştur. Dönüm başına değeri ise 74,3 guruştur. Bu köyde 108 hane yaşamaktadır. Hane başına düşen toprak miktarı ise 60,1 dönümdür. İkinci en fazla toprağa sahip köy Seddülbahir köyüdür. Bu köyün 6222

dönüm tarla arazisi bulunmaktadır. Bu tarla arazilerinin toplam değeri 206170,5 guruştur. Dönüm başına değeri ise 33 guruş, hane başına düşen toprak miktarı ise 30 dönümdür. Üçüncü en fazla toprağa sahip köy Küçük Anafarta köyüdür. Bu köyün 4318,5 dönüm tarla arazisi bulunmaktadır. Bu tarla arazilerinin toplam değeri 303.489,5 guruştur. Dönüm başına değeri ise 70,2 guruş, hane başına düşen toprak miktarı ise 32,46 dönümdür. En az toprağa sahip köy ise Uzunhızırlı köyüdür. Bu köy 8 hane ve 264 dönüm toprağa sahiptir. Dönüm başına toprağı en pahalı köy ise Bahşi köyüdür. Bu köyde toprağın dönümü 89,98 guruştur. Tarlanın dönüm değerinin en az olduğu köy ise Seddülbahir köyüdür. Bu köyde toprağın dönümü 33 guruştan hesaplanmıştır ve diğer köylerle arasında büyük uçurum vardır. Burada da Temettuat defterlerini tutan görevlilerin hatası olsa gerek.

Eceabad'ın köylerindeki bağ miktarlarına ve bu bağların değerlerine baktığımızda en fazla bağa sahip köy Kilidbahir köyüdür. Bu köyde 175,5 dönüm bağ bulunmaktadır. Ortalama dönüm fiyatı 151,5 guruştur. İkinci büyük bağ toprağına sahip köy Karainbeyli köyüdür. Bu köyde 167,5 dönüm bağ bulunmaktadır. Ortalama dönüm fiyatı 200 guruştur. Üçüncü büyük bağ toprağına sahip köy Seddülbahir köyüdür. Bu köyde 158,5 dönüm bağ bulunmaktadır. Ortalama dönüm fiyatı 148 guruştur. Dördüncü büyük bağ toprağına sahip köy Küçük Anafarta köyüdür. Bu köyde 150,5 dönüm bağ bulunmakta ve ortalama dönüm fiyatı 200 guruştur. En az bağa sahip köy 0,5 dönüm ile Kocadanlı köyüdür. Bahçe, mera, koruluk değerleri tablo 'den görülebilir.

Gayrimüslim hanelerin yaşadığı Maydos'ta 598 hane yaşamaktadır. Bu hanelerin 9612 dönüm tarlası, 1007,5 dönüm bağı 44,5 dönüm bahçesi bulunmaktadır. Hane başına düşen tarla miktarı 16 dönümdür. Toprağın dönüm kıymeti ise 61,03 guruştur. Hane başına düşen

bağ miktarı ise 1,68 dönümdür. Bağın dönümünün ortalama fiyatı ise 311 guruştur. Ayrıca 44,5 dönüm bahçe, bu bahçenin ortalama kıymeti ise 151 guruştur.

Tablo. 32. Toprağın Kullanım Alanları İtibarıyla Dağılımı/ Gayrimüslim

Köyler	Tarla Dönüm	Bağlar Dönüm	Bahçe	Mera	Koru	Toplam
			Dönüm	Dönüm		Dönüm
Maydos	9612	1007,5	44,5	300	-	10964
Kirte	4680,5	207	11,2	1218	10	6127
Toplam	14292,5	1214,5	56	1518	10	17091

Kirte'de ise 190 hane yaşamaktadır. Bu hanelerin 4680,5 dönüm tarlası, 207 dönüm bağı 11,25 dönüm bahçesi bulunmaktadır. Hane başına düşen tarla miktarı 24,63 dönümdür. Toprağın dönüm kıymeti ise 79,25 guruştur. 207 dönüm bağı bulunmaktadır. Hane başına düşen bağ miktarı ise 1,09 dönümdür. Bağın dönümünün ortalama fiyatı ise 304 guruştur. Ayrıca 11,25 dönüm bahçe, bu bahçenin ortalama kıymeti ise 154 guruştur.

Emlak Değerleri

Eceabad'ın köyleri içerisinde hane ve gelir olarak en büyük köy Seddülbahir köyüdür. Bu köy 214 hanelik ve emlak değerlerinin toplamı 171250,5 guruş ile en büyük köydür. Bu köyün en büyük yerleşim yeri olmasının nedeni bulunduğu stratejik konumudur. Osmanlı Devleti Çanakkale Boğazını korumak için tam boğazın girişine Seddülbahir Kalesini yaptırmıştır. Bu köyde 2 yüzbaşı, 1 topçu onbaşı, 4 topçu, 36 denizci, 2 katip, 1 dizdar, 1 Miralay bulunmaktadır. Yani devlet memurları da bu köye yerleşmiş ve doğal olarak ticaret sektörü de gelişmiştir. Emlak değerlerinde ise en önemli kalemi evlerin fiyatı (120015 guruş) oluşturmaktadır. Hane reisleri içerisinde 214 kişiden 7 kişinin evi yoktur. Ancak 24 kişinin de ikinci evleri mevcuttur. İkinci en büyük kalemi ise Kayıklar oluşturmaktadır. Piyade kayıklarının fiyatı 24935,5 guruştur. Piyade kayıklarının önemli bir gelir kalemi

oluşturmasının sebebi boğazın iki yakasında yoğun bir taşımacılık faaliyetinin olduğunu göstermektedir.

Tablo.33. Emlakların kıymeti/kuruş/Müslüman Köyler

Mülkün cinsi	Bigalı	B. Anafatalar	K. Anafatalar	Ilgardere	Karainbe yli	Keçili	Kilidbahir	Kocadani
Hane sayısı	29	108	133	61	114	27	203	11
Ev	7600	49175	40590	40600	38190	17550	69825	2800
Yağhane	250	600		1500	750		250	250
Yel değirmeni	2250	6750	8250	4650	15500	1500	10655	2250
Su değirmeni							5700	
Dükkan		450					3750	
Çulha dükkânı			1200				4350	
Çerçi dükkânı			150					
Meyhane			300					
Simitçi			150					
Harap değirmen					1250			
Bakkal							1050	
Fırın							500	
Kayık mahzeni							100	
Berber dükkânı							450	
Harap hamam							1500	
Hamam							1000	
Kayık							5500	
Kahvehane							2600	
Dalyan							3400	
Toplam	10100	56975	50640	46750	55690	19050	110630	2800
Mülkün cinsi	Kum	kuruca dere	Seddül bahir	Sivli	Turşun	Uzunhı zirli	Bahşi	Yalaka bad
Hane sayısı	20	12	214	33	56	8	15	68
Ev	10800	4080	120015	20650	17900	2850	12250	40810
Yağhane				500	100			
Yel değirmeni			14500	1200	2755			3000
Su değirmeni			1250					
Dükkan			2075					
Çulha dükkânı			225					
Simitçi fırını			550					
Bakkal			700					
Fırın			1400					1400
Uncu dükkânı			400					
Kasap dükkânı			100					
Mahzen			2500					
Berber dükkânı			850					
Kayık			24935,5					
Kahvehane			1200					
Arsa			600					
Dam			500					
Toplam	10800	4080	171800,5	22350	20755	2850	12250	45210

Ayrıca Seddülbahir köyünde 14500 guruşluk yel değirmeni varlığı mevcuttur. Bir yel değirmeninin değerinin 2250 guruş olduğu göz önüne alınırsa yaklaşık 6 adet yel değirmeni Seddülbahir köyünde faaliyette bulunmaktadır. Bu da önemli bir orandır. İkinci büyük köy Kilidbahir köyüdür. Bu köy 203 haneli ve 110630 guruş emlak değeriyle Seddülbahir'den sonra ikinci büyük köydür. Bu köyde stratejik olarak boğazı koruduğu için Çanakkale ile karşı karşıya kalesi vardır. Bu köyde de devlet memurları ve askerler bulunmaktadır.

Tablo. 34. Emlakların Ortalama Fiyatları/ Müslüman köyler.

Mülkün cinsi	Ortalama fiyatı	Mülkün cinsi	Ortalama fiyatı
Ev	150-500	Bakkal	150-200
Yağhane	200-250	Kahvehane	350
Yel Değirmeni	2250-3000	Çerçi dükkânı	150
Çulha dükkânı	100-150	Kasap	100
Simitçi fırını	350	Mahzen	200
Fırın	1400	Piyade kayığı	800
Berber	150-200	Balıkçı kayığı	350-750

Eceabad'ın köylerinde emlaklar içinde en büyük yekûnu evler oluşturmaktadır. Evlerin toplam fiyatı 495685 guruştur. Bütün Emlakların fiyatı ise 642180,5 guruştur. Bu da % 77'lik orana denk gelmektedir. İkinci bir yekûnu de yel değirmenleri oluşturmaktadır. Yel değirmenlerinin toplam parasal değeri 71010 guruştur. Bu da % 11'lik bir orana tekabül etmektedir. Üçüncü büyük kalem ise kayıklardır. Kayıkların toplam değeri ise 30435,5'tir. Yüzdelik oranı ise % 4,7'dir.

Maydos ve Kirte'deki hanelerin Emlaklarının değeri 570651 guruştur. Bu emlak gelirleri içinde en büyük payı 424240 guruşla hanelerin evleri tutmaktadır. Bunların tüm emlaklara oranı % 74'tür. Emlaklar içinde ikinci en büyük pay 89750 guruş ile yel değirmenleri oluşturmaktadır. Yel değirmenlerinin ortalama fiyatlarının 2250-3000 guruş

arasında deđiřtiđini dűřűnűrsek 30-35 tane yel deđirmeni olduđunu sűyleyebiliriz. Yel deđirmenlerinin genel emlak fiyatlarına oranı 15,7'dir. Bu da çok bűyűk bir orandır. űűncű en bűyűk emlak deđerini piyade kayıklarında ortaya çıkmaktadır. Piyade kayıklarının deđerini 25965 guruř ve oran % 4,5'tur.

Tablo. 35. Emlakların Deđerleri/ Gayriműslim

Műlkűn cinsi	Maydos	Kirte
Hane sayısı	598	190
Ev	353440	70800
Yağhane	500	
Yel değermeni	78500	11250
Boyacı dűkkâni	800	
Ekmekçi Dűkkan	2450	
Kahvehane	2500	
Dűkkan	3250	
űmleki dűk	1000	
Nohutçu dűk	250	
Pabuu dűkkanı	350	
Abacı dűk	250	
eri	150	
Berber dűkkanı	400	
Hekim dűk	300	
Debbağ	550	
řirugan dűk	2200	
At malzemeleri	1250	
Bakkal	5600	750
Kayık balıkçı	4350	
Kayık piyade	25965	
Mahzen	833	
Dalyan	2083	
Yemenici		400
Arsa		130
Toplam	487321	83330

Hanelerin Sahip Oldukları Toplam Servet ve Dağılımı

řehirlerin ortaya çıkması ve bűyűyűp geliřmesinde sosyal, siyasî ve iktisadî etkenlerin yanında cođrafi konumu da űnemlidir. Eceabad'da ekili-dikili çokluđu, zirai ve hayvancılık

faaliyetlerini geliştirmiştir. Bu yüzden kazada servet ve gelir kaynakları daha çok zirai ve hayvancılıktır.

Tablo.36. Hanelerin Servet ve Gelir Kaynakları/ Müslüman

Servet kaynakları	Sahip olan hane sayısı	Toplam kıymeti/kuruş	Toplam servet içindeki oranı %
Tarla	921	2277041	62
Bağ	702	179140	4,9
Bahçe	7	1185	0,03
Mera	4	2475	0,06
Koru	2	1875	0,05
Ev	1061	495685	13,6
Değirmen	46	79210	2
Dükkân	108	24850	1
Arsa	8	600	0,01
Dam	4	500	0,01
Hamam	2	2500	0,06
Dalyan	4	3400	0,9
Yağhane	12	3950	0,11
Kayık	17	30435,5	0,7
Küçükbaş hayvancılık	295	111806	3
Büyükbaş hayvancılık	1602	422126	11
Arıkovanı	207	21630	0,5

Hanelerin sahip oldukları servetler temettuât defterinde emlak ve hayvanlar olmak üzere iki grupta yazılmıştır. Eceabad'da emlak değerini oluşturan bağ, bahçe, çiftlik, mera-mezra, tarla, koru gibi zirai üretime temel teşkil eden servetler birinci sıradadır. İkinici sırada, ev, arsa, dam, değirmen, dükkân, hamam, kayık, dalyan gibi gayrimenkuller gelmektedir. nc sırada ise hayvan değerlerini oluşturan her türlü büyükbaş ve küçükbaş hayvanlar ve arılar vardır. Hane reislerinin serveti hesaplanırken bunlar dikkate alınmıştır..

Hanelerin sahip oldukları servetler, Tablo.36'da emlak ve hayvanlar adı altında ele alınmıştır. Buna göre, köylerde yaşayan Müslim hanelerin servetlerinin % 67'sini bağ, tarla, bahçe, mera, koru gibi zirai üretime temel teşkil eden servet kaynakları oluşturmaktadır. Servetlerin % 18'ini ev, değirmen, dükkân hamam, kayık, arsa vs gibi gayrimenkuller, % 15'ini ise, büyük ve küçükbaş hayvancılık ile arıcılık oluşturmaktadır. Hanelerin sahip

oldukları servetin birinci kaynağı emlak içerisinde yer alan ziraî üretime temel teşkil eden tarlalardır. İkinci servet kaynağı ikamet edilen evlerdir. Üçüncüsü büyükbaş hayvanlar, dördüncüsü bağlardır.

Tablo. 37.Hanelerin Servet ve Gelir Kaynakları/ Gayrimüslimler

Servet kaynakları	Sahip olan hane sayısı	Toplam kıymeti/kuruş	Toplam servet içindeki oranı %
Tarla	613	957630	45,5
Bağ	600	376700	17,9
Bahçe	14	8485	0,4
Mera	45	16800	0,8
Koru	1	500	0,02
Ev	770	424290	20,1
Dükkan	61	23633	1
Arsa	2	130	0,06
Dalyan	7	2083	0,1
Yağhane	1	500	0,02
Kayık	25	30315	1,4
Küçükbaş hayvancılık	148	46391	2,2
Büyükbaş hayvancılık	622	110888	1,7
Arıkovanı	128	13055	0,06
Toplam	3037	2011400	

Gayrimüslim hanelerin servetlerinin % 68'ini zirai üretim, % 24'unu emlak ve % 8'ini ise hayvanlar meydana getirmektedir. Hanelerin servetlerin birinci kaynağı Müslimlerde olduğu gibi tarlalardır. Tarlalar, servet kaynaklarının % 45'ini oluşturmaktadır. İkinci servet kaynağı evler (% 20), üçüncüsü bağlar (% 17,9), dördüncüsü küçükbaş hayvanlar (% 2), beşincisi büyükbaş hayvanlardır (% 1,7).

Müslim ve Gayrimüslimler arasında servet kaynakları bakımından benzerlikler bulunmaktadır. Her iki grubun da en önemli servet kaynakları tarlalardır. Tarlaların dışında, bağ, kayık, dükkân, bahçe ve hayvanlar her iki grubun da servet kaynakları arasında yer almaktadır.

Hayvancılık

Hayvan yetiştiriciliği, en önemli zirai faaliyetlerden biridir. Tarımla uğraşan haneler çeşitli amaçlarla hayvan yetiştirirlerdi:

- a- At, öküz ve manda gibi hayvanları koşum ve yük taşıma işlerinde kullanmak
- b- Gübre sağlamak
- c- Çiftçinin kendi ailesinin peynir, yağ, süt, et, deri ve yapağı ihtiyacını gidermek
- d- Bu ürünleri piyasa için üretmek. Tarla tarımını temel faaliyet olarak yürüten

çiftçiler, hayvanları üretim faaliyetlerinin yardımcı araçları olarak kullanırlar. Buralarda hayvanlar, gübre sağlar, taşıma, çift sürme, harman işlerini görür, çiftçinin hayvan ürünü ihtiyacını karşılardı. Buna karşılık hayvancılığın temel faaliyet olarak yürüten bir işletme, Pazar için et, yağ, süt, deri ve yapağı üretmek üzere hayvan yetiştirirdi (Güran, 1998, s. 100).

Eceabad ve köylerinde hayvan yetiştiriciliği ziraî üretime yardımcı araç olarak mı yoksa hayvancılığı temel amaç edinen, pazara yönelik bir amaç için mi beslenmekteydi. Defterdeki verilerin ışığında bu konu analiz edilecektir.

Tablo. 38.Hayvanların Hasılat Tarifesi

Hayvan Türü	Hasılası/ Kuruş
İnek	125
Dana	330
Koyun	15
Keçi	15
Deve	750
Düve	30
Öküz	125
Camus	225
Beygir	125
Kısrak	125
Arı Kovan	15
Merkep	75

Büyükbaş Hayvancılık

Şehir ve köylerdeki büyükbaş hayvanları üç grupta ele alabiliriz. Koşum hayvanları (karasığır ve camus öküzü), yük hayvanları (katır, beygir, merkep, deve) ve sığır türü hayvanlardır (sağmal inek, dana, düve, tosun). Temettuât defterlerinde hanelerin sahip oldukları hayvanların sayıları ve yıllık gelirleri ayrıntılı bir şekilde tespit edilmiştir. Büyükbaş hayvanlardan elde edilen yıllık gelir türüne ve durumlarına göre değişmektedir.

Tablo. 39. Köylerdeki Büyükbaş Hayvanların Tür ve Sayıları/ Baş/ Müslüman Köyler

	Bigalı	B. Anafartalar	Ilgardere	K. Anafartalar	Karambeyli	Keçili	Kilidbahir	Kocadanlı	Seddülbahir	Kum	Kurucadere	Sivli	Turşun	Üzünhızır	Bahşi	Yalakabad	Toplam
Sağmal inek	84	276	101	202	192	62	87	14	130	39	47	73	185	20	31	146	1689
Dana			2	20	29												51
Düve			6			10			21	7		7		1	1	13	66
Tosun				4	1												5
Sığır Öküzü			3	31	3												37
Camus Öküzü	6	14	10	8	18	7	7	6	10	3	4	17	45	4	4	1	164
Kısarak tay	2	17	23	19	41	13	3	5	8	4	2	16	39	3	3	24	222
Beygir	1	9		24	5		10		1		2		2				4
Midilli									21								74
Katır									1								1
Deve												4					4
Merkep	24	99	42	107	76	19	76	7	70	8	13	16	43	6	8	45	659
Toplam	117	415	187	417	366	111	183	32	263	61	68	133	314	34	47	229	2977

Büyükbaş hayvanların dağılımı açısından köylerdeki durum şu şekildedir. Sığır türü hayvanlar % 61'lik bir paya sahiptir. Yük hayvanları % 32'lik bir paya sahiptir. Bunların içerisinde merkep, kısarak ve beygir başta gelmektedir. Yük taşımak, bağ ve bahçeye gitmek için en çok bulunan hayvanlardan biri de merkeptir. Yük hayvanlarından birisi de beygir idi. Beygir aynı zamanda şehirlerarası nakliyecilikte de kullanılmaktadır. Beygirler bunun

yanında odun kesme ile kömür yapma ve taşımacılığıyla uğraşan hanelerin temel üretim araçlarıdır. Üçüncü sırada ise çiftçilik yapan hanelerin besledikleri koşum hayvanları yer almaktadır (% 7).

Köylerdeki hanelerde çoğunlukla birer sağmal inek bulunuyordu. Bu da hanelerin pazara yönelik değil kendi ihtiyaçları için inek beslediklerini göstermektedir. Sağmal ineklerden elde edilen gelirin süttten mi, yoksa peynir, yağ, yoğurt gibi mamullerden mi elde edildiği kayıtlarda belirtilmemiştir. Günde iki kez olmak üzere inek ve mandalar on ay sağlatabiliyordu. Osmanlı Devleti'nde XX. yüzyıl başlarında bölgesine göre değişmekle birlikte yılda bir inek, 192-770 kilogram dolaylarında süt verebiliyordu (Güran, 1998, s.104).

Eceabad köylerinde büyükbaş hayvancılık bitkisel üretimi tamamlayan bir geçim kaynağıdır. Büyükbaş Hayvanlar gübre temini, güçlerinden faydalanmak ve gıda amaçlı beslenmektedir. Bu hayvanların beslenmesi için de bitkisel üretimin yapılması gereklidir. Köylerde büyükbaş hayvancılık ve çiftçilik üretimi birbirini tamamlayan alanlardır.

Tablo.40. Hayvan Miktarı/ Gayrimüslim

Hayvan türü	Köyler		Toplam
	Maydos	Kirte	
Sağmal inek	41	60	101
Dana	20		20
Düve		10	10
Sığır Öküzü	255	88	343
Camus Öküzü	48	9	57
Kısrak	4		4
Beygir	36	22	58
Merkeb	217	155	372
Toplam	621	344	965

Eceabad köylerinde tarım yaygın bir biçimde yapılmaktadır. Bu yüzden bölgedeki tarım arazilerinin işletilmesinde koşum hayvanlarının önemi ortadadır. Çift sürme işlerinde gücünden yararlanılabilen hayvanlar öküz, at ve katırdır. Osmanlı çiftçisi bunlardan en çok

öküzü kullanıyordu. Bir çift at bir iş gününde 6-7, bir çift öküz ise 3-4 dönüm toprak sürebiliyordu. Fakat öküz özellikle eğimli ve dik topraklarda çift sürmek için daha elverişli idi. Üstelik öküzün beslenme gideri daha azdı (Güran, 1998, s. 86). Eceabad köylerinde de Camus öküzü daha çok bulunmaktadır. 164 baş Camus öküzü toprakların işlenmesi için kullanılmaktadır.

Büyükbaş hayvanların dağılımı açısından gayrimüslimlerin yaşadıkları Maydos ve Kirte köylerdeki durum şu şekildedir. Yük hayvanları, sığır türü hayvan miktarından fazladır. Yük hayvanları % 45'lik bir paya sahiptir. İkinci sırada ise çiftçilik yapan hanelerin besledikleri koşum hayvanları yer almaktadır (% 41). Sığır türü hayvanlar % 14'lük bir paya sahiptir. Gayrimüslim hanelerde sağmal ineğin çok az beslendiği görülmektedir.

Küçükbaş Hayvancılık

Tablo. 41. Küçükbaş Hayvanların Tür ve Sayıları/ Baş/ Müslüman Köyler.

Hayvan türleri	Köyler																
	Bigalı	B. Anafartalar	Ilgardere	K. Anafartalar	Karainbeyli	Keçili	Kilidbahir	Kocadanlı	Seddülbahir	Kum	Kurucadere	Sivli	Turşun	Uzunhızır	Bahşi	Yalakabad	Toplam
Koyun	70	796	398	587	1006	225	90	57	1105	50	222	11	488	40		127	5272
Keçi			151	698	7	5	11		37	37		39			134	249	1368
Top	70	796	549	1285	1013	230	101	57	1142	87	222	50	488	40	134	376	6640

Osmanlı Devleti'nde küçükbaş hayvancılık, her zaman önemli bir faaliyet olmuştur. Göçebe topluluklar, bu faaliyeti tek geçim kaynağı olarak sürdürüyordu. Bunlar, pazara dönük olarak küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine ağırlık veriyorlardı. İmparatorlukta, özellikle nüfus yoğunluğunun azlığı hayvancılığı teşvik ediyordu. Ülkede tarım yapılmayan toprakların

fazlalığı hayvan yetiştiriciliğine elverişli bir ortam sağlıyordu. Özellikle dağlık iç bölgelerde ulaşım imkânlarının yetersizliği, çiftçiliğin gelişmesine engel olmakta idi (Güran, 1998, s.100).

Eceabad köyleri Temettuat defterinde ağnam ve sağmal keçi olmak üzere iki tür küçükbaş hayvan kaydedilmiştir. Bunların içerisinde koyun sayısı daha fazladır. Bitkisel üretim ve büyükbaş hayvancılıkta olduğu gibi küçükbaş hayvancılık ta köylerde daha yoğundur.

Tablo. 42. Küçükbaş hayvan miktarı/ Baş/ Gayrimüslim

Hayvan türü	Köyler		Toplam
	Maydos	Kirte	
Koyun	2011	666	2677
Keçi	177	208	385
Toplam	2188	874	3062

Maydos merkezde 2188 adet küçükbaş hayvan mevcuttur. Bu küçükbaş hayvanların 2011 adeti ağnam, 177 adeti keçi olarak defterlere kaydedilmiştir. Ağnam ve keçilerin ortalama fiyatı 15'şer guruştur. Küçükbaş hayvanların toplam fiyatı 33280 guruştur.

Kirte'de ise toplam 874 adet küçükbaş hayvan mevcuttur. Bu küçükbaş hayvanların 666 adeti koyun, 208 adeti keçidir. Bunların toplam fiyatı 13111 guruştur. Koyun ve keçilerin ortalama fiyatı 15'şer kuruştur.

Arıcılık

Arıcılık kazada hem Müslümanlar hem de gayrimüslimler için önemli bir geçim kaynağıdır. Müslüman mahallerde ve köylerde arıcılık yapılmaktadır. Şehirde yaşayan

Gayrimüslimler arıcılık faaliyetinde bulunmamaktadır. Arılardan elde edilen hâsılat kovan olarak deftere yazılmıştır. Bir kovanın 15 kuruş değerinde olduğu görülmektedir. Eceabad köylerinde 1377 adet arı kovanı bulunup, yılda 20655 kuruş gelir getirmektedir.

Gayrimüslimlerin yaşadıkları Maydos kazasında 585 arı kovanı (8975 kuruş) Kirte köyünde ise 272 (4080 kuruş) adet arı kovanı bulunmaktadır.

Tablo. 43. Arı Kovanı Sayısı/ Adet/ Müslüman Köyler

Köyler	Kovan sayısı/adet	Değeri/kuruş
Bigalı	133	1995
Büyük. Anafartalar	180	2700
Küçük. Anafartalar	175	2625
Ilgardere	118	1770
Karainbeyli	163	2445
Keçili	50	750
Kilidbahir	45	675
Kocadanlı	15	225
Kum	7	105
Kurucadere	28	420
Seddülbahir	176	2640
Sivli	36	540
Turşun	71	1065
Uzunhızırılı	2	30
Bahşi	24	360
Yalakabad	154	2310
Toplam	1377	20655

Vergiler

Osmanlı Devletinde halk iki kurala göre vergilendirilmişti. Kuralın ilki dinseldir. Diğer İslam devletleri gibi Osmanlıların da İslami inanç ve esaslara göre aldıkları vergiler, Tekalif-i Şer'iyye diye adlandırılmıştır. Diğer taraftan devletin yürütme ve uygulama görevlerini yapmakta olanlara hizmetleri karşılığı halktan alınan bedel ise Tekalif-i Örfiyye olarak nitelenmiştir (Çadırcı, 1991, s. 105). Sanayi öncesi ekonomide, vergileme gelir dağılımının temel mekanizmasıdır. Vergileme, kırsal nüfusun yalnızca yaşama şartlarını, yiyecek miktarını ve yatırım yapma gücünü belirlemekle kalmaz, aynı zamanda ekonomik

değişmelere cevap verme şeklini de etkiler. Çünkü vergiler zorunlu, kaçınılmaz ve köylünün elde ettiği gelirden öncelikle yapılması gereken ödemelerdir (Güran, 1998, s. 199).

Örfî vergiler eşit olarak tevzi edildiğinden mükelleflerin ödeme gücünü dikkate almamaktadır. Tanzimat'ın başlarında yine tevzi' nitelikte, ancak mükelleflerin ödeme güçlerine göre tahsil edilecek bir vergi olan an cemaatin vergisine geçilmesi önemlidir. Buradaki ödeme gücünün ölçüsü tebaanın emlak, arazi, hayvan varlığıyla kazançlarıdır (Şener, 1992, s. 260).

Tanzimat'ın ilanından kısa süre sonra yapılacak bu malî reformları bölgesel düzeyde yürütmek üzere eyaletlerde muhassıllık teşkilatı kuruldu. Muhassılların en temel görevlerinden biri de bölgelerindeki nüfusu ve bu nüfusun malî gücünü belirleyerek uygun düşen miktarda bir vergi tayin edebilmek için gerekli nüfus ve emlak tahriri çalışmalarını yapmaktı. Bu sayımların daha önceki malî sayımlardan farkı olarak merkezden gönderilen memurlar tarafından değil de, sayımı yapılan idarî birimin Müslüman topluluklarda muhtar ve imamı tarafından ziraat müdürleri veya vekilleri nezaretinde yapılmıştır (Güran 1998, s. 76).

Salyane Vergisi

Bu verginin en önemli kısmını devletin resmi görevlileri için yapılan harcamalar oluşturmaktadır. Ferman sureti, buyruldu veya benzeri bir emir ile haberi getiren tatarlara, sancaktan devlet merkezine ilâm, arz, mahzar ve benzeri yazıları götüren görevlilerin yapacakları harcamalar başta gelmekte idi. Ayrıca eşkıya izleyen veya görevi başına giderken, uğrayıp konaklayan vali, ordu komutanı gibi kimselerin giderleri, yem ve yiyecek bedelleri halktan alınıyordu. İmdad-ı Hazeriye, İmdad-ı Seferiye, Nüzul ve Avarız akçesi, Kalyon Bedeli, Kereste nakliyesi ücreti gibi vergiler de tevzi defterlerine eklenerek toplanmıştır.

Yılda iki taksitle vergi olarak halktan toplanan bu paranın en önemli bir kısmı da sancak masraflarına ayrılmakta idi. Şehir kethüdası, âyân, mütesellim, esnaf dernekleri temsilcileri, ileri gelen birkaç kişi ile kadı ve mahkeme görevlileri bir araya gelerek, yılda iki kere altı ayda bir bu tür giderleri kayda geçiriyorlardı (Çadırcı, 1991, s. 163). Bu vergi Tanzimat Fermanına kadar Eceabad ve köylerinde de toplanmıştır.

Tablo.44. Salyane Vergisi Dağılımı/Kuruş/ Müslüman Köyler

Köyler	Hane Sayıları		Salyane	Hane Başına Düşen Vergi
	Vergi Alınan	Vergi Alınmayan		
Bigalı	26	3	5081	195,4
Büyük. Anafartalar	97	10	28863	282,9
Küçük Anafartalar	121	12	26794,5	201,4
İlgardere	49	10	15065,5	301,3
Karainbeyli	103	10	21599	209,6
Keçili	24	3	4698	195,7
Kilidbahir	152	52	30831	202,8
Kocadanlı	10	1	1320	132
Kum	15	5	1799	119,9
Kurucadere	11	1	2658	241,6
Seddülbahir	149	65	30009,5	201,4
Sivli	30	3	5236	174,5
Turşun	48	7	8332,5	173,5
Uzunhızırlı	6	1	930	155
Bahşi	15	-	1760	117,3
Yalakabad	62	5	15106,5	243,6
Toplam	918	188	200083,5	217,9

1840 temettuât sayım defterlerinde halkın verdiği bu vergi, eski ve yeni şeklinde iki şekilde yazılmıştır. Bu vergiler, defterlerde vergi mükellefinin hane numarası ve isminin üzerinde dik bir şekilde gösterilmiştir. Salyane vergisinin köylerde yaşayan Müslüman hanelerin hepsinden alınmadığı görülmektedir. Fakir, çocuk, hasta, dini ve idari görevliler vs gibi hane sahiplerinden bu vergi alınmazdı. Buna göre köylerdeki 188 hane sahibi bu vergiden muaf tutulmuştur. Köylerde hane başına ortalama 217,9 kuruş salyane vergisi alınmakta idi

Gayrimüslimlerin yaşadıkları Maydos ve Kirte köyünde 746 haneden bu vergi alınırken 34 hane muaf tutulmuştur. Hane başına 131,9 kuruş salyane vergisi düşmektedir. Bu oran Müslüman hanelerden toplanan ortalama vergiden çok düşüktür. Bu durum Gayrimüslim hanelerin % 96'sından bu vergi alınırken Müslüman hanelerin % 83'ünden alınmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo. 45. Salyane Vergisi Dağılımı/ Kuruş/ Gayrimüslim

Köy adı	Hane Sayıları		Salyane	Hane Başına Düşen Vergi	Toplam servet	Verginin servete oranı
	Vergi Alınan	Vergi Alınmayan				
Maydos	562	30	76484,5	136	1530375	4,9
Kirte	184	4	21927	119,1	591374,5	3,7
Toplam	746	34	98411,5	131,9	2121749,5	4,3

Vergi-yi Mahsusa

Tanzimat'ın ilanının başlangıcında daha önce örfi vergiler çerçevesinde alınan çok sayıda vergi birleştirilmiştir. “*An cemâaten tahsil olunan vergi*” ya da “*köyce tahsili mutad olan vergi*” şeklinde de adlandırılan bu verginin önemli bir özelliği, matrahının köy olmasıdır. Devletçe bir kazadan istenilen toplam vergi, kaza tarafından köyleri arasında dağıtılmakta ve her köy kendi üzerine düşen vergiyi haneleri arasında paylaşmaktadır (Güran, 1998, s. 199). Bu verginin halktan tahsili 1845 yılına kadar “ruz-ı hızır” ve “ruz-ı kasım” olarak iki taksitte yapılırdı. Her bir taksit de üçer taksit olarak ayrı ayrı tahsil ediliyordu. Bu tahsil dönemleri tahsilât için uygun olmadığından, bu tarihten sonra çiftçiden hasat zamanından sene sonuna kadar tedricen, tüccar ve esnaftan ise bir yıl içinde taksitler şeklinde tahsil edilmiştir (Öztürk, 1996, s. 175).

Temel felsefesi itibarıyla tebaanın emlak, arazi ve gelirlerinin tahrir edilmesiyle ödeme güçlerine göre vergilendirilmesi esasına dayanan bu tevzi vergi, kişi veya hane üzerine eşit olarak paylaştırılan örfi vergilere göre önemli bir gelişmeydi. Bununla birlikte taşrada valiler ve diğer nüfuz sahipleri tarafından vergilere pek çok şeyler ekleneceği aciz ve hakkını aramayı bilmeyen kimselerin bu paylaşımından mağdur edilecekleri açıldı (Şener, 1992, s. 104).

Tablo. 46. Vergi-yi Mahsusa Dağılımı/ Kuruş/ Müslüman Köyler

Köyler	Hane Sayıları		Vergi-yi mahsusa	Hane Başına Düşen Vergi	Toplam servet
	Vergi Alınan	Vergi Alınmayan			
Bigalı	27	2	5334	197,5	97220
Büyük Anafartalar	97	10	22513,5	232	619795
Küçük Anafartalar	114	19	22409,5	196,5	458176
İlgardere	52	7	10986,5	211,2	247489,5
Karainbeyli	96	17	19121,5	199,1	402902
Keçili	24	3	5136,5	214	107059
Kilidbahir	177	27	15698	88,6	226145
Kocadanlı	9	2	1578,5	175,3	39440
Kum	16	4	2672,5	167	6598,5
Kurucadere	12	-	2992,5	249,3	66730
Seddülbahir	173	41	20803	120,2	457045,5
Sivli	27	6	4845	179,4	174824,5
Turşun	47	8	10656	226,7	271349
Uzunhızırlı	6	1	1498,5	249,7	28697,5
Bahşi	14	1	3363,5	240,2	57387,5
Yalakabad	59	8	14402	244,1	255235
Toplam	950	156	164011	172,6	3516094

Köylerdeki 1112 Müslüman vergi mükellefinden alınan vergi toplamı 3516094 kuruştur. Köylerde 172,6 kuruştur. Müslüman köyler arasında toplam vergi yükü en az olan Kilidbahir ve Seddülbahir köyleridir. Bunun sebebi kalelerde yaşayan askerlerin vergiden muaf olmalarıdır. Bu vergi en yüksek oranda Uzunhızırlı köyünden alınmaktadır.

Tablo. 47. Vergi-yi Mahsusa Dağılımı/Kuruş/ Gayrimüslim

Köy adı	Hane Sayıları		Vergi-yi mahsusa	Hane Başına Düşen Vergi
	Vergi Alınan	Vergi Alınmayan		
Maydos	565	27	114724,2	203
Kirte	183	5	32515	177,6
Toplam	748	32	147239,2	196,8

Vergi-yi Mahsusa'nın Gayrimüslim ve Müslümanlardan aynı oranda alındığı görülmektedir.

Cizye Vergisi

Osmanlı Devleti'nde XVI. yüzyıla kadar bu vergiyi ifade etmek üzere genellikle haraç kelimesi kullanılmış, daha sonra cizye veya cizye-i şer'î yaygınlaşmıştır. Ayrıca bazı belgelerde arazi haracından ayırt edilmek için cizye yerine "baş haracı" tabirine de rastlanır. Bu vergiyi toplayanlara önceleri harâcî veya haraççı, sonraları ise cizyedar denilmiştir. Cizye, Osmanlılar için toplanması ve harcanması özel bir itina isteyen şer'î bir vergi idi. Doğrudan devlet hazinesi için padişaha bağlı görevlilerce toplanırdı. Cizye gelirlerinin timar veya mülk olarak bahşedilmesi oldukça istisnaî bir durumdu. Ancak çok özel durumlarda iltizama verilirdi. Beytül mâle ait şer'î bir vergi olarak kadıların kontrolünde bulunur, onlar tarafından toplandığı da olurdu. Cizye gelirleri daima askerî amaçlar için harcanıyor, bazen ocaklık olarak askerî birimlere yapılan ödemelere de tahsis ediliyordu (İnalçık, 1993, s.45-48).

Cizye bir baş vergisi idi. Bunu İslam Devletinin yalnız Müslüman olmayan tebaası, yani zimmîler kendilerine bahşedilen himayeye mukabil eda ediyorlardı. Osmanlı Devletinde baş vergisi çok eski zamanlardan beri alınırdı. Bu, devlet hazinesinin mühim bir kaynağıydı. II. Mahmut 26 Nisan 1834 tarihinde bir irade ile cizyeyi 60, 30 ve 15 kuruş olmak üzere tespit etmiştir (Nedkoff, 1944, s. 606). Cizye mükellefi olmak için bazı şartların mevcut olması

gerekiyordu. Erkek olmak, baliğ olmak, sıhhatli ve çalışabilecek güçte olmak. Kadınlar, çocuklar, hasta ve sakatlarla çalışacak gücü olmayan yaşlı erkekler, sadece hibelerle geçinen rahipler, köle ve dilenciler cizye mükellefi değillerdi (Kütükoğlu, 1999, s 533,534).

Cizye ödeyenlerin iki ayrı yükümlülüğü daha vardı. Bunlar, vergi toplayıcılarının “maişet” veya “maaş” adı verilen kendi masraflarını karşılamaktan ve merkezdeki cizye kalemine “resm-i hesâb, ücret-i kitâbet, harc-ı muhâsebe ve kalemiyye” gibi adlarla da anılan “resm-i kitâbet” harcını ödemekten ibaretti. Cizye 1856 Islahat Fermanı ile kaldırılmıştır. Zira bu ferman Osmanlı tebaası arasında eşitlik prensibi getirdiği için Gayrimüslimlerin de askerlik hizmeti yapmaları gerektiği ortaya çıkınca, bunlardan belirli bir vergi alınmak suretiyle bu hizmetten muafiyetleri (bedel-i askerî) kararlaştırılmış ve böylece kaldırılan cizye vergisi bu ad altında mahiyet değiştirerek 1907’ye kadar sürmüştür (İnalçık, 1993, s. 48).

Tablo.48. Ödeme Gücüne Göre Cizye Dağılımı

Yeri	Cizye Grupları- Kişi				Toplam	Toplam Cizye-Kuruş	Toplam servet	Cizyeni gelire oran %
	Edna	Evsat	A'la	Muaf				
Maydos	121	643	330	456	1550	122352	1484110	8,2
Kirte	42	195	107	99	443	35933	591374,5	6,7
Toplam	163	838	437	555	1993	158285	2075484,5	

Cizye, edna, evsat ve ala itibariyle üç türlü alınırdı. Edna (fakir), evsat (orta halli) ve Ala(zengin) manalarına gelirdi (Pakalın, 1993, s.300). Buna göre, Maydos merkez ve Kirte’de 788 hanede yaşayan 1993 Gayrimüslimin % 72’si (1438 kişi) cizye vergisi vermektedir. 555 (% 28’si) Gayrimüslim erkekten (bunlar çocuk, kardeş, oğul, hane reisi olarak kaydedilmiştir) ise cizye alınmamaktadır. Buna göre, Gayrimüslimlerin % 58’i orta

seviyede cizye mükellefi idi. % 30'u a'lâ denilen en yüksek, % 12'i ise ednâ denilen en düşük vergi mükellefidir. Gayrimüslimlerin verdikleri toplam cizye miktarı 158285 kuruştur. Gayrimüslimlerin yıllık gelirlerinin % 7,62'si cizye vergisi olarak alınmaktadır.

Zengin sınıfında olan Gayrimüslim kişilerin mesleklerine bakıldığının çoğunun esnaf ve tüccar olduğu görülmektedir.. Bu dönemde yüksek seviyede cizye yükümlülerinden 60, orta seviyede 30 ve düşük seviyede ise 15 kuruş vergi alınmaktaydı.

SONUÇ

Tarih boyunca stratejik açıdan her zaman ön planda olan Eceabad, Çanakkale Boğazının önemli bir kavşak noktasıdır. Osmanlı Rumeli'ye geçiş noktalarından birisi de Eceabad'dır. Bu yüzden Osmanlının sonuna kadar burası önemini korumuştur. Yine Tanzimat Fermanının uygulandığı ilk yerleşim yerlerinden biridir.

Bu araştırma sonucunda Eceabad Nahiyesinin 1840 yılındaki sosyal ve ekonomik durumu hakkındaki önemli sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu çalışmada 16071 ve 16072 numaralı iki Temettuat defteri incelenmiştir. Bu dönemde Eceabad, Gelibolu Kazası içerisinde bir nahiye merkezidir. Nahiyede 16 Müslüman ve 2 Gayrimüslim köy bulunmaktadır. Müslüman köylerde 1112 hane, 1522 erkek nüfus ve 3044 tahmini nüfus bulunmaktadır. Rum köylerde ise 787 hane, 1965 erkek nüfus ve 3930 tahmini nüfus vardır.

Eceabad nahiyesinde tarımsal faaliyetlerin ön planda olduğu görülmektedir. 53359 dönüm bağ, bahçe, tarla, mera gibi arazilerde tarım faaliyetleri sürdürülmektedir. Hanelerin sahip oldukları tarlaların büyük çoğunluğu 1-60 dönüm arasındadır. Nahiyede hayvan sayısı ve çeşitliliği çok fazla değildir. Hayvancılık tarımı desteklemek amacıyla yapılmaktadır. Çift sürmek ve yük taşıma işlerinde büyükbaş hayvanlardan yararlanılmaktadır. Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri yoğun değildir.

Eceabad nahiyesi tamamen köy yerleşimlerinden oluştuğundan tarımsal faaliyetler yoğunlukta olup, esnaf ve ticaret faaliyetleri yetersizdir. Hanelerin servetlerinin büyük kısmını araziler oluşturmaktadır. Nahiyede yaşayanlardan salyane, vergi-yi mahsusa ve cizye vs. gibi vergiler alınmaktadır. Servet, gelir ve vergi miktarları açısından Müslüman ve gayrimüslimler arasında benzerlikler olduğu görülmektedir.

KAYNAKÇA

ARŞİV KAYNAKLARI

BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ (BOA)
ML. TMT, nr. 16071, 16072

YAZILI ESERLER

- Akdağ, M. (1995), Osmanlı Müesseseleri Hakkında Notlar, DTCFD, XIII/1-2: 42.
- Akdağ, M. (1996), *Türkiye'nin İktisadî ve İctimaî Tarihi*, II, (1453-1559), İstanbul.
- Alada Bayramoğlu, Adalet. (2008), *Osmanlı Şehrinde Mahalle*, İstanbul: Sümer Kitabevi.
- Barkan, Ö.L. (1940), *Türk Toprak Hukuku Tarihinde Tanzimat ve 1274/1858 Tarihli Arazi Kanunnamesi*, Tanzimat I. İstanbul.
- Cin, H. (1985), *Osmanlı Toprak Düzeni ve Bu Düzenin Bozulması*. İstanbul: Cem
- Çadırcı, M. (1991), *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerinin Sosyal ve ekonomik Yapıları*. Ankara: TTK
- Çadırcı, M. (2007), *Tanzimat Sürecinde Türkiye Ülke Yönetimi*, Ankara: İmge.
- Çadırcı, M. (2011), *Anadolu Kentlerinde Mahalle Tanzimat Sürecinde Türkiye Anadolu Kentleri*, der: Tülay Erçoşkun, Ankara: İmge.
- Çağatay, N. (1997), *Bir Türk Kurumu Olan Ahilik*. Ankara: TTK.
- Çelik, Ş. (2008), *Osmanlı Devletinin Kuruluş ve Yükseliş Döneminde Çanakkale ve Çevresinin Siyasi ve İdari Yapısı*, Çanakkale Tarihi II. İstanbul: Değişim.
- Devellioğlu, F. (1998). *Osmanlıca Türkçe Ansiklopedik Lugat*. Ankara: Aydın Kitabevi.
- Ecebad. (1982), *Yurt Ansiklopedisi İçinde* (C. 3, ss.1912- 1913). İstanbul: Yurt Ansiklopedisi.
- Ecebad. (2005), *Türkiye İller Ansiklopedisi İçinde* (C. 1, s. 279). İstanbul: Türkiye İller Ansiklopedisi.

- Emecen, F. (1996), *Gelibolu, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 14:1,6.
- Emecen, F. (1989), *XVI. Asırda Manisa Kazası*. Ankara: TTK
- Ergenç, Ö. (1984), Osmanlı Şehrindeki Mahallenin İşlev ve Nitelikleri Üzerine, *Osmanlı Araştırmaları IV*. İstanbul.
- Ergenç, Ö. (1981), Osmanlı Şehirlerindeki Yönetim Kurumlarının Niteliği Bazı Düşünceler, *VIII. Türk Tarih Kongresi*, C. II. Ankara.
- Evliya Çelebi b. Derviş Mehmed Zilli, (2001) *Evliya Çelebi Seyahatnamesi*, (Haz. Yücel Dağlı-Seyit Ali Karaman-İbrahim Sezgin) 5. Kitap, *İstanbul*: Yapı Kredi.
- Eyice, S. (1992), *Bedesten*, DİA, 5:303.
- Eyice, S. (2002), *Kilitbahir Kalesi*, *Türkiye DİA*, 26: 22, 23.
- Genç, M. (1986), Osmanlı Esnafı ve Devletle İlişkiler. Ahilik ve Esnaf, *Konferans ve Seminer, Metinler Tartışmalar*. İstanbul.
- Güran, T. (1992), Zirai Politika ve Ziraatta Gelişmeler, *150.Yılında Tanzimat*. Ankara: TTK.
- Güran, T. (2000), 19. Yüzyıl Temettuat Tahrirleri, *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*. Ankara.
- Güran, T. (1998), *19. Yüzyıl Osmanlı Tarımı*, İstanbul: Eren.
- İnalcık, H. (2009), *Devlet-i Aliye Osmanlı İmparatorluğu Üzerine Araştırmalar -1 Klasik Dönem (1306-1606): Siyasal, Kurumsal ve Ekonomik Gelişim*. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- İnalcık, H. (1989), Köy, Köylü ve İmparatorluk, *V. Milletlerarası Türkiye Sosyal ve İktisat Tarihi Kongresi*. Ankara: TTK.
- İnalcık, H. (1993), *Osmanlılarda Cizye*, DİA, 8: İstanbul
- İnalcık, H. (2014), Çiftliklerin Doğuşu: Devlet, Toprak Sahipleri ve Kiracılar, *Osmanlı'da Toprak Mülkiyeti ve Ticari Tarım*, ed: Çağlar Keyder, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kal'a, A. (1995), *Esnaf*, Türkiye DİA,11:İstanbul
- Kuban, D. (1968), Anadolu-Türk Şehri Tarihi Gelişmesi, Sosyal ve Fizikî Özellikleri Üzerinde Bazı Gelişmeler, *Vakıflar Dergisi*, 7:71.
- Kütükoğlu, M. (1999). "Osmanlı İktisadi Yapısı", *Osmanlı Devleti Tarihi*, 2. Cilt, E. İhsanoğlu (Ed.), (s.533-534). *İstanbul*: İrcica Yayınları.

Kütükoğlu, M. (1995), Osmanlı Sosyal ve İktisadî Tarihi Kaynaklarından Temettü Defterleri *Bellekten*. LIX/225: 396-412.

Kütükoğlu, M. (2010), *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)*, Ankara: TTK.

Kütükoğlu, M. (2010), *XVI. Asırda Çeşme Kazası*. Ankara: TTK.

Nedkoff, B.C. (1944), Osmanlı İmparatorluğunda Cizye, (Baş Vergisi), Çev: Şinasi Altundağ, *Bellekten*. 8, 32:

Ortaylı, İ. (2004), *Osmanlı Toplumunda Aile*. İstanbul: Pan.

Öden, Z.G. (1993), Ece Bey, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 24: 379, 380.

Öden, Z.G. (1993), *Karasi Beyliği, Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 24: 488, 489.

Özlü, Z. (2007), 19. Yüzyılda Göynük Kırsalında Kullanılan Sülale ve Erkek Kişi Adları, *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*.

Öztürk, S. (2003), Türkiye’de Temettuat Çalışmaları, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2, 1: 289.

Öztürk, S. (1996), *Tanzimat döneminde Bir Anadolu Şehri; Bilecik*. İstanbul.

Pakalın, M. Z. (1993). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* Cilt, 1,3). İstanbul: MEB.

Parlatır, İ. (2011). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Ankara: Yargı Yayınevi.

Quataert, D. (1985), *Osmanlı İmparatorluğunda Tarımsal Gelişme*, Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi, 6:1556,1557.

Sazcı, G. (2008), *Çanakkale İli Değerler Sempozyumu*, Eceabat Değerleri Sempozyumu ÇOMÜ Yayınları, 79: 4.

Strabon. (2000), *Antik Çağda Anadolu*. İstanbul: Arkeoloji Sanat.

Sezgin, İ. (1998), *XV. ve XVI. Asırlarda Gelibolu Kazasının Sosyal ve Ekonomik Tarihi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Şener, A. (1992), *Tanzimat Dönemi Osmanlı Vergi Reformları, 150. Yılında Tanzimat*. Ankara.

Tuncel, M. (1993), *Çanakkale Boğazı, DİA, C.8:İstanbul*.

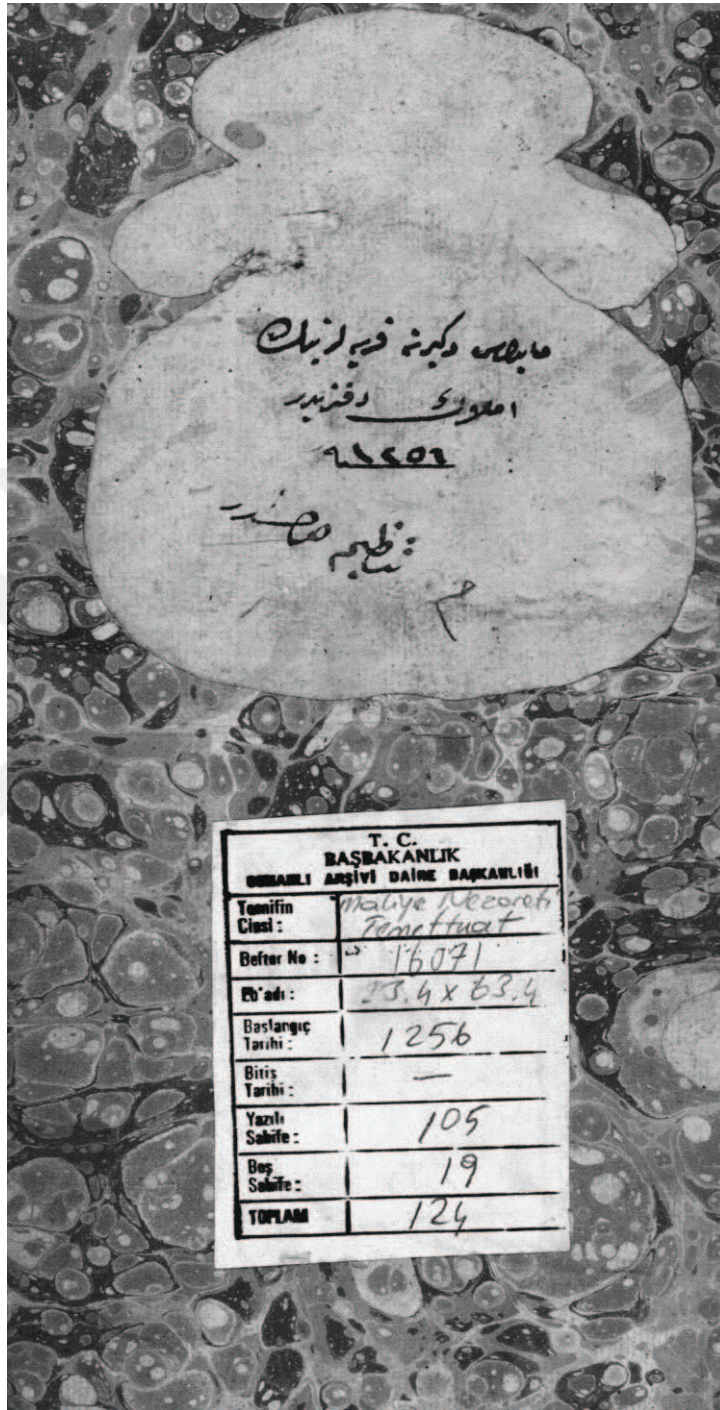
Tuncel, M. (1993b), *Çanakkale, DİA, C.8:İstanbul*.

Uzunçarşılı, İ. H. (1991), *Osmanlı Tarihi*, C.1. Ankara: TTK.

Yediyıldız, B. (1999), *Osmanlı Toplumunu, Osmanlı Devleti Tarihi*, 2. Cilt, E.İhsanoğlu(Ed), İstanbul: İrcica Yayınları

Ekler Ek-1. ML. VRD. TMT 16071. Eceabad Temettuat defteri kapağı

Ek -2 ML. VRD. TMT 16071. Eceabad Temettuat defterinin ilk sayfası

Handwritten manuscript page with two columns of text and tables. The page is numbered 3 on the left and 2 on the right. Each entry includes a title, a table of numbers, and a circular stamp. The text is in Ottoman Turkish.

Column 3 (Left):

- Entry 5: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 6: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 7: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 8: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 9: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 10: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.

Column 2 (Right):

- Entry 1: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 2: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 3: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 4: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 5: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 6: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.
- Entry 7: **اورتو بوج حای بیخ واسان اولمشو کاسو**. Table with columns: **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**, **قوتلر**. Values: 100, 100, 100, 100, 100.

Each entry includes a circular stamp with text and a signature. The page is numbered 3 on the left and 2 on the right.